

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

BEZPEČNOST ČESKÉ REPUBLIKY A JEJÍ VNÍMÁNÍ OBČANY

Diplomová práce
(magisterská)

Autor: Bc. Eliška Imlaufová
Aplikované pohybové aktivity
Vedoucí práce: doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.
Olomouc 2018

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Bc. Eliška Imlaufová

Název diplomové práce: Bezpečnost České republiky a její vnímání občany

Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.

Rok obhajoby diplomové práce: 2018

Abstrakt: Tato diplomová práce zahrnuje poznatky týkající se práv občanů, bezpečnosti a rizik České republiky a následně uvádí výzkum, který mezi občany zjišťuje názory a jejich pohled na bezpečnostní situaci v České republice. Výzkumu se účastnilo celkem 115 mužů a žen, jejichž úkolem bylo vyplnit dotazník s 24 otázkami týkajícími se vnitřní bezpečnosti státu a jejích rizik. V rámci statistického vyhodnocení dotazníku byla zjištěna shoda občanů v názorech na negativní aspekty v České republice. Největším problémem, který se musí řešit, je podle nich korupce a kriminalita. Kriminalita se rovněž objevila na první příčce obav z trestných činností. Navzdory tomu se 96 % zúčastněných občanů cítí bezpečně v místě svého bydliště. Ta samá míra bezpečí už se však nevyskytuje při pohybu osob mimo místo svého bydliště. Tam se téměř každý druhý respondent cítí být nějakým způsobem ohrožen. Dále bylo zjištěno, že 70 % občanů vkládá důvěru v Policii České republiky, která zajišťuje ochranu obyvatelstva po celé republice.

Klíčová slova: bezpečnost, bezpečnostní hrozba, Česká republika, občan, policie, kriminalita, terorismus, migrace, extremismus.

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Bc. Eliška Imlaufová

Title of the diploma thesis: Security of the Czech Republic and its perception by citizens

Department: Department of adapted physical activities

Supervisor: doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.

The year of presentation: 2018

Abstract: This diploma thesis includes informations about the citizen's rights, Czech Republic's security and risks. Then the thesis provides research which finds a citizen's opinion and their view on security situation in the Czech Republic. 115 men and women participated in the research, with the task of completing a questionnaire. A questionnaire was made of 24 questions about the republic's internal security and its risks. In the framework of questionnaire's statistical evaluation was found out the citizen's consensus about the Czech republic's negative aspects. They think the biggest problem that needs to be solved is corruption and crime. It turned out that crime is the most threatening criminal activity for citizens. Despite this fact, 96 % of the participating citizens feel safe at their place of residence. However, the same degree of safety is no longer present when people move away from their place of residence to other parts of the Czech Republic. Almost every second respondent feels threatened there in some way. It was also found that 70 % of citizens put trust in Police of the Czech Republic, which ensures the citizen's protection throughout the country.

Keywords: security, security threat, Czech Republic, citizen, police, crime, terrorism, migration, extremism

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně s odbornou pomocí doc. Ing. Jaromíra Nováka, CSc., uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržela zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 20. dubna 2018

.....

Tímto bych ráda poděkovala doc. Ing. Jaromíru Novákovi, CSc. za odborné vedení, konzultace a cenné rady, které mi jako vedoucí práce poskytoval při jejím zpracování.

Obsah

1 ÚVOD	8
2 PŘEHLED POZNATKŮ	9
2.1 Občan České republiky	9
2.1.1 Občanská práva	10
2.1.2 Občanské povinnosti	11
2.2 Bezpečnost České republiky	12
2.2.1 Krizové stavy.....	14
2.3 Policie České republiky a městská policie	15
2.3.1 Policie České republiky.....	15
2.3.2 Obecní (městská) policie.....	18
2.4 Bezpečnostní hrozby v České republice.....	21
2.4.1 Bezpečnostní strategie ČR	24
2.5 Terorismus.....	24
2.5.1 Terorismus a Česká republika	26
2.6 Migrace.....	30
2.6.1 Legální migrace.....	30
2.6.2 Nelegální migrace v České republice.....	32
2.7 Extremismus.....	36
2.7.1 Rizika extremismu.....	38
2.7.2 Prevence Policie ČR v boji s extremismem	39
2.8 Kriminalita v České republice.....	41
2.9 Kybernetická kriminalita.....	45
2.9.1 Opatření proti kybernetické kriminalitě	46
2.10 Dopravní nehody	47
2.10.1 Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011–2020.....	48
2.10.2 Prevence a dopravní výchova v oblasti bezpečnostního provozu	49
3 CÍLE A HYPOTÉZY	51
4 METODIKA.....	52
4.1 Charakteristika výzkumného souboru	52
4.2 Výzkumné metody	52
4.3 Průběh sběru dat	52
4.4 Statistické zpracování.....	53
5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	54
6 DISKUZE.....	67

7 ZÁVĚRY	71
8 SOUHRN	72
9 SUMMARY	73
10 REFERENČNÍ SEZNAM.....	74

1 ÚVOD

Bezpečnost, rovněž i nebezpečnost jsou historii člověka od pradávna vlastními pojmy. Bezpečnost je jednou z hlavních potřeb člověka a jeho existence a podmínkou jeho rozvoje a zachování vůbec. Ať už člověk v průběhu věků vykonával jakékoliv aktivity, vždy musel dbát na svoji bezpečnost, i když se lišila v době prvobytně pospolné společnosti a v dnešní době vysoce vyspělých technologických prostředků (Novák, 2014a). Vždy však měla bezpečnost pro člověka obrovský význam z hlediska přežití nejen jeho, ale i jeho živočišného druhu.

Bezpečnost státu je v dnešní době velmi důležitým požadavkem pro obyvatele v něm žijící. Ostatně tak tomu bylo vždy, ale v době nespočtu života a majetku ohrožujících rizik, se více než kdy jindy chce každý spoléhat na svou zemi, která by mu měla být schopna zajistit bezpečný a pokud možno důstojný průběh života na svém území. Každý den se člověk dozvídá o hrůzných činech a katastrofách, které se dějí po celém světě. Počínaje přírodními katastrofami, jakými jsou globální oteplování, znečišťování ovzduší a přírody, nedostatek pitné vody, úhyn ohrožených živočišných a rostlinných druhů, konče lidským neštěstím, které v sobě ukrývá zrůdnosti a rivalitu některých jedinců, dokonce i států. Za největší antropogenní problém by se dalo určit násilí všeho druhu ať už motivované rasovou nebo náboženskou nenávisť, terorismem, jadernými konflikty, válkami nebo diskriminací ať už menšinové, nebo na základě pohlaví.

Některé výše zmiňované bezpečnostní problémy se České republiky prozatím blíže nedotýkají, nicméně je potřeba věnovat zvýšenou pozornost jejich prevenci nejen na národní, ale i celosvětové úrovni. Zároveň je potřeba, aby se Česká republika angažovala i v případném boji s těmito problémy, což má jako člen některých mezinárodních aliancí a organizací jako povinnost. Všechny tyto úkoly jsou pro Českou republiku velmi důležité hlavně z toho hlediska, aby dokázala ochránit své obyvatele a zajistit jim ve všech směrech maximální pocit bezpečí.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Občan České republiky

V užším slova smyslu představuje pojem občan naše příslušenství k určité skupině či společenství. Jako občané jsme členy určitého státu a obce, což znamená, že občanem může být člověk pouze v rámci jistého ústavního zřízení, které vymezuje práva a povinnosti spojená s občanstvím. V širším slova smyslu být občanem znamená vědomé naplňování odpovědnosti jednotlivce za celek a morální závazek jedince vůči společnosti, ve které žije. Být občanem státu neznamena pouze naplňování formálních, zpravidla právních předpokladů, které umožňují stát se příslušníkem daného státu. Znamená to také naplňování vztahu člověka ke státu v podobě uskutečňování práv a povinností a hlavně naplnění, které vůči občanství cítí člověk sám. Například být zainteresován ve věcech veřejných a prostřednictvím práva volby svého zástupce takto svá přesvědčení naplňovat (Jirásková, 1999).

Člověk, který nemá v České republice (dále ČR) státní občanství, je považován za cizince. Na cizince se vztahuje cizinecký režim, který upravuje právní postavení cizince v konkrétním státě dle souhrnu všech právních norem daného státu. Cizinec je oprávněn vstoupit na území ČR a pobývat na něm pouze s platným cestovním dokladem, a pokud nemá Česká republika s danou zemí uzavřenou dohodu o bezvízovém styku, pak i s platným cestovním vízem. K trvalému pobytu cizince na našem území může dojít zejména za účelem sloučení rodiny, kdy druhý manžel (příbuzný) je občanem České republiky, nebo má v ČR povolen trvalý pobyt. K dalším povolením trvalého pobytu v ČR dochází při humanitární pomoci cizincům a v případech, kdy je takový pobyt odůvodněn zahraničně politickým zájmem České republiky.

Své zastoupení mezi cizinci mají taktéž uprchlíci, jejichž postavení na našem území řídí zákon o uprchlících, který upravuje postup státních orgánů v řízení o postavení uprchlíka v České republice a stanovuje jejich práva a povinnosti.

Osoby, které pak nemají státní občanství žádného konkrétního státu a nejsou tedy ani v trvalém právním vztahu k určitému státu, jsou bezdomovci neboli apolitici. Tyto osoby z různého důvodu ztratily občanství jednoho státu a nenabýly státní občanství státu jiného. Na bezdomovce se nevztahuje diplomatická ochrana v souladu s mezinárodními dohodami ze

strany žádného státu, a tudíž mohou být státem, na jehož území se nacházejí, kdykoli vyhoštěni (Němec, 1996).

2.1.1 Občanská práva

Dne 9. ledna 1991 byla Federálním shromážděním ČSFR Listina základních práv a svobod. Po rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky byla znovu přijata nová Ústava České republiky a zároveň s ní byla jako ústavní zákon číslo 2/1993 Sb. vyhlášena Listina základních práv a svobod nové České republiky.

V úvodu listiny je mimo jiné zdůrazňována neporušitelnost přirozených práv člověka, práv občana, svrchovanost zákona, obecně sdílené hodnoty lidství a zodpovědnost vůči budoucím generacím za osud veškerého života na zemi. Je nutno říci, že Listina vyjmenovává pouze ty nejvýznamnější lidská práva a svobody. Ty jsou dále rozpracovány v dalších právních předpisech nižší právní síly, což znamená jejich zahrnutí v zákonech, vyhláškách, nařízeních apod., které musí být v souladu s Listinou základních práv a svobod a nesmějí porušovat jakékoliv právo či svobodu.

V dokumentu se můžeme setkat s pojmem „každý“, čímž má Listina na mysli každého člověka (jedince), nebo s pojmem „občan“, kterým se rozumí pouze občan ČR. Listina tato dvě slova rozlišuje z důvodu rozdílné úpravy sociálního zabezpečení občanů a cizinců, zejména u práv sociálních, která se pro české občany liší (odvod daní, pojištění apod.). Lidé, v některých případech jen naši státní občané, jsou nositeli základních práv a svobod zakotvených v Listině. Objektem těchto práv a svobod jsou majetkové (věci) a nemajetkové (osobní svoboda, čest, důstojnost) hodnoty, stejně tak i výsledky lidského jednání ve společnosti.

Mezi obecná ustanovení Listiny základních práv a svobod patří tyto principy:

- lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech,
- základní práva a svobody jsou nezadatelné, nepromlčitelné a nedají se zrušit,
- každý může konat, co není zákonem zakázáno a nesmí být nucen konat to, co zákon neukládá,
- státní moc lze uplatňovat v mezích zákona a takovým způsobem, který zákon stanoví, povinnosti mohou být ukládány pouze zákonem a jen při zachování základních práv a svobod,
- základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, víry, jazyka, náboženství, národního nebo sociálního původu, politického či

jiného smýšlení, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, rodu, postavení nebo majetku,

- hranice základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených v Listině základních práv a svobod upraveny pouze zákonem,
- nikomu nemůže být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod (Jirásková, 1999; Němec, 1996).

„V Listině základních práv a svobod jsou dále rozlišeny čtyři velké kategorie práv a svobod:

- I. *Lidská práva a základní svobody.*
- II. *Práva národnostních a etnických menšin.*
- III. *Hospodářská, sociální a kulturní práva.*
- IV. *Právo na soudní a jinou právní ochranu“* (Jirásková, 1999, p. 21).

Otázkou však zůstává, do jaké míry jsou základní práva a svobody člověka dodržovány? Pokud se podíváme na některé státy Afriky a Asie, kde je porušování práv, ať už z hlediska náboženské, rasové diskriminace, utlačování menšin či nedostatečných práv žen, je na tom Česká republika v tomto ohledu stále na dobré úrovni. Samozřejmě se můžeme setkat s případy, kdy dochází k porušování práv a svobod našich občanů. Například ze strany extremistů, kteří svými veřejnými nenávistnými projevy šíří mezi občany nesnášenlivost vůči menšinám, nebo ze strany dominantních jedinců, kteří v domácnosti vykonávají na partnerech domácí násilí a omezují ostatní jedince na jejich svobodě.

2.1.2 Občanské povinnosti

Stejně tak jako má občan v demokratickém státě rozsáhlá práva, tak má také spoustu povinností. Pouze vyváženost práv a povinností občana zaručuje patřičné fungování celé společnosti (Jirásková, 1999). Neexistuje občan, jenž by měl pouze práva, nebo pouze povinnosti. Někteří občané se ptají, jaké povinnosti vlastně máme, když ani ty „základní“ nejsou zakotveny v Ústavě ČR. Opravdu v naší současné demokratické Ústavě nenalezneme jmenovitě žádné povinnosti občanů, proto by se mohlo zdát, že naši občané žádné povinnosti nemají. To by byl zásadně nesprávný výrok, protože demokracie spočívá právě v jednotě práv a povinností všech občanů.

Tou nejzákladnější povinností všech občanů ČR (nejen jejich, ale i povinností státu, státních orgánů, organizací atd.) je povinnost dodržovat právní řád ČR.

Ten je tvořen všemi u nás platnými zákony, jakou je Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, ústavní zákony České republiky, zákony a jednotlivé vyhlášky a nařízení vydaná oprávněnými subjekty.

K dalším důležitým povinnostem našich občanů patří povinnost svědomitě a poctivě vykonávat veřejné funkce, pokud do nich byli zvoleni, ať už se jedná o členy obecních zastupitelstev nebo o poslance Parlamentu České republiky, kteří zastupují zájmy svých voličů (Němec, 1996). Tato povinnost není v dnešní době samozřejmostí. Často se můžeme na vrcholných státních postech setkat s korupcí, která je základním znakem nečestnosti, která dokáže ovlivnit osudy spousty poctivých lidských jedinců, kterým může zničit životy jen kvůli chamtivosti některých vysoce postavených státních činitelů. Dalším problémem je přezíravé chování politiků, kteří mají tu moc manipulovat s davy lidí, a kteří svými názory za častého nevědomí občanů dokáží neuvěřitelné věci ke svému prospěchu.

Mohli bychom jmenovat spousty dalších povinností, jakou je například povinná školní docházka, povinnost být trvale přihlášen k pobytu, povinnost pečovat o své zdraví, povinnost překazit a oznámit trestný čin, povinnost platit daně, povinnost pečovat o dítě a mnoho dalších. Plnění povinností je morální otázkou, kdy se projevuje vztah konkrétního občana ke státu a jeho řízení. Avšak pokud občan své povinnosti neplní, hrozí mu právě ze strany státu i právní sankce (Němec, 1996).

2.2 Bezpečnost České republiky

Bezpečnost je jednou z hlavních potřeb a hodnot člověka, společnosti a jejich existence. Je důležitým pocitem těchto subjektů, podmínkou jejich rozvoje a zachování.

Jedná se o stav, kdy jsou pro člověka a společnost hrozby a rizika na co nejnižší možné úrovni. Pokud je stabilita společnosti narušena, mluvíme o jevu či procesu, který se nazývá hrozba. Pravděpodobnost a realizace potenciálu hrozby za určitých podmínek na základě nějaké příčiny, impulsu a podnětu, je nazývána jako riziko. Jedná se o to, jak vysoká je míra ohrožení stability a míra nebezpečí, že se hrozba uplatní. V takovém nebezpečí dochází k narušení struktury, jejímž důsledkem je nežádoucí projev vedoucí ke vzniku škody, nebo mimořádné události. Rizika vznikají ve všech sférách lidské činnosti a odjakživa jsou součástí života člověka. Měnila se však s různými historickými situacemi a událostmi. Rizika mohou být osobní, zdravotní, společenská, politická, státní, vojenská, bezpečnostní, ekonomická a jiná. (Novák, 2014a).

Česká republika je v preambuli Ústavy ČR v čl. 1 projektována jako jednotný, svrchovaný a demokratický stát. Jedním ze základních úkolů takového státu je zajištění bezpečnosti. Takovýto úkol je státem plněn na mnoha úrovních – celostátní, mezinárodní, na jednotlivých stupních územní organizace státu a taktéž ve vztahu k jednotlivci (Dančák & Šimíček, 2002). K zajištění svých bezpečnostních zájmů Česká republika rozvíjí a vytváří souborný hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém, který propojuje roviny politické (vnitřní a zahraniční), vojenské, vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel, hospodářské, finanční, legislativní, právní a sociální (Novák, 2014b).

Obrázek 1. Bezpečnostní systém České republiky (Novák, 2014b).

Otázka bezpečnosti se v České republice dotýká všech oblastí regulovaných normami ústavního práva. Jeho funkcí je obecně něco, co můžeme označit jako *funkci zajištění trvale udržitelného demokratického stavu společnosti a státu*, což je stav, který počítá s výchyly nahoru a dolů (při výkyvech životní úrovně, stavu životního prostředí), nebo doprava a doleva (z hlediska střídání politických stran u moci). V případě takovýchto výkyvů musí Ústavní právo svými normami a prostředky zajistit, aby tyto výchyly byly jen dočasnými výchyly, kdy je systém zase schopen navrátit se do původního stavu. Takovýto stav označujeme z hlediska právní úpravy jako *stav normální*. Tento stav zůstává zachován i za předpokladu, že v jednotlivých případech dochází k porušování práva, neboť státní systém disponuje prostředky, které jsou na taková narušení připraveny a dokáže se s nimi za běžného chodu vypořádat, nebo umožní jiným subjektům, aby tak učinily samy. Kromě tohoto státního systému (zejména armáda, policie, ozbrojené sbory, hasičský záchranný sbor,

zdravotnická záchranná služba) existuje rovněž systém samosprávný (obecní policie) a systém soukromý (soukromé bezpečnostní agentury).

Pokud je normální stav z různých příčin ohrožen, vzniká jiná právní situace, označována jako *odchylka od normálního stavu*. Řešení takové situace si vyžaduje výjimečná, nebo zákonem označená *mimořádná opatření*. V takovém případě hovoříme o nouzových, mimořádných a krizových oprávněních (Dančák & Šimíček, 2002).

2.2.1 Krizové stavy

Stav nebezpečí

Dle § 3 zákona č. 240/2000 Sb. je vyhlášen pouze s uvedením důvodů a na nezbytně nutnou dobu jako bezodkladné opatření jsou-li ohroženy životy, zdraví, životní prostředí, majetek a pokud intenzita ohrožení nedosahuje značného rozsahu, není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, složek integrovaného záchranného systému (IZS) nebo subjektů kritické infrastruktury.

Stav nebezpečí je vyhlášen hejtmanem kraje, který neprodleně informuje vládu, Ministerstvo vnitra ČR (dále MVČR), sousední kraje a pokud je potřeba, i další kraje.

Tento stav platí pro celé území kraje nebo jeho část a trvá po dobu 30 dní, kdy prodloužení tohoto stavu musí být odsouhlaseno vládou.

Nouzový stav

Dle čl. 5 ústavního zákona č. 110/1998 Sb. je vyhlášen v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiných nebezpečí, která ve značné míře ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty, vnitřní pořádek a bezpečnost.

Nouzový stav vyhláší předseda vlády České republiky a vláda jeho rozhodnutí do 24 hodin od vyhlášení schválí nebo zruší. Tento stav je platný pro celé území státu, nebo omezené území státu po dobu 30 dnů, kdy prodloužení je možné pouze se souhlasem Poslanecké sněmovny.

Stav ohrožení státu

Dle čl. 7 ústavního zákona č. 110/1998 Sb. je vyhlášen za předpokladu, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost, územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy. Jeho vyhlášení zajišťuje Parlament na návrh vlády. Stav platí po celém území ČR nebo na jeho omezeném území po neomezenou dobu trvání.

Válečný stav

Dle čl. 43 ústavního zákona č. 1/1993 Sb. je válečný stav vyhlášen, je-li Česká republika napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení. O jeho vyhlášení rozhoduje Parlament, platí pro celý stát a doba jeho trvání není omezena. (Krizport, 2018).

2.3 Policie České republiky a městská policie

2.3.1 Policie České republiky

Policie České republiky (dále PČR) je ozbrojeným bezpečnostním sborem působícím po celém území republiky. Jak vyplývá z názvu, řadí se mezi státní orgány, tudíž jedná jménem státu a je pověřena plněním jistých úkolů, které je stát vůči občanům povinen zajišťovat. Zejména se jedná o ochranu bezpečnosti osob a majetku, veřejného pořádku a další (Foukalová, K., Jasovská, D., Kopal, J., Obrovská, L., & Tošovský, M., 2010).

Policie České republiky, jako ozbrojený bezpečnostní sbor České republiky, byla zřízena v roce 1991 zákonem České národní rady číslo 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Jejím personálním základem se v té době stala bývalá Veřejná bezpečnost jako nosná složka bývalého Sboru národní bezpečnosti v boji se zločinem. Do současnosti byl tento zákon několikrát novelizován až do současné podoby zákona číslo 273/2008 Sb.

V rámci České republiky je dnes PČR vůbec nejvýznamnější policejní službou, protože na rozdíl od dalších policií (např. vojenské, obecní) je zřizována jako ozbrojený bezpečnostní sbor České republiky, jenž plní úkoly ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti na celém území naší republiky. Je zřizována přímo státem a proto ji mnoho obyvatel nesprávně označuje jako „státní policii“ (Němec, 1996; Policie ČR, 2018e).

Organizace Policie České republiky

Police České republiky je podřízena Ministerstvu vnitra ČR a je tvořena policejním prezidiem v čele s policejním prezidentem (ten odpovídá za činnost policie ministru vnitra), útvary s celostátní působností, krajským ředitelstvím policie a útvary zřízenými v rámci krajských ředitelství. Policejnímu prezidiu jsou podřízeny jak útvary s celostátní působností, tak krajská ředitelství policie.

Útvary s celostátní působností zřizuje ministr vnitra na návrh policejního prezidenta. Krajská ředitelství policie jsou zřízena zákonem a jejich územní obvody se shodují s územními obvody 14 krajů České republiky. Policejní prezidium určuje zejména cíle rozvoje policie, řeší osnovu její organizace a řízení a stanoví úkoly jednotlivých služeb. V rámci Policie České republiky působí služby:

- pořádkové policie,
- služba dopravní policie,
- služba cizinecké policie,
- letecká služba,
- pyrotechnická služba,
- ochranná služba,
- služba kriminální policie a vyšetřování a další specializované služby.

Policejní prezidium rovněž analyzuje a reviduje činnost policie, vytváří policejním útvarům podmínky pro plnění jejich úkolů, a pokud úkoly přesahují její územní nebo věcnou působnost, koordinuje její činnost.

Krajská ředitelství policie slouží veřejnosti na vymezeném teritoriu, mají vymezenou působnost a v jejich rámci mohou působit další teritoriální útvary, které jim jsou podřízeny. Jejich zřizovatelem je policejní prezident a činí tak na návrh krajského ředitele. Tyto útvary existují v Praze a dalších velkých městech.

Útvary s celostátní působností plní zvláštní a vysoce specializované úkoly na celém území státu. Některé poskytují specifický servis ostatním policejním útvarům, jiné se specializují například na odhalování organizovaného zločinu nebo korupce a závažné finanční kriminality, zajišťují ochranu prezidenta republiky a dalších ústavních činitelů, nebo obstarávají služební přípravu, policejní vzdělávání a policejní sport (Policie ČR, 2017; 2018e).

Etický kodex Policie České republiky

Příslušníci PČR ve službě veřejnosti ctí a respektují lidská práva a sdílejí a dodržují následující principy:

Cílem Policie České republiky je:

- chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,
- prosazovat zákonnost,
- chránit práva a svobody všech osob,
- usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.

Policisté by měli být:

- profesionální,
- nestranní,
- odpovědní,
- ohleduplní,
- trestně bezúhonní.

Zavazují se vůči společnosti:

- k prosazování zákonů přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s občany a institucemi,
- důstojnému, slušnému a důvěryhodnému chování ke všem lidem,
- uplatňování rovného a korektního přístupu ke každé osobě bez rozdílu, s respektem ke kulturní a hodnotové odlišnosti menšinových skupin,
- taktnímu a korektnímu chování během výkonu služby,
- používání donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem a k dobrému a humánnímu zacházení se všemi osobami,
- nesení odpovědnosti za každou osobu, která byla Policií omezena na osobní svobodě,
- zachování mlčenlivosti o informacích zjištěných během výkonu služby,
- odmítání korupce a netolerování této činnosti u ostatních příslušníků Policie České republiky, odmítání darů a jiných výhod, jejichž přijetí by mohlo ovlivnit výkon služby,
- vyhýbání se jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů.

Vůči ostatním kolegům se zavazují:

- k úsilí a otevřené partnerské spolupráci,
- profesní kolegiálně, vzájemné úctě, respektování zásad slušného a korektního jednání, vyloučení jakéhokoliv náznaku šikany a obtěžování,
- netoleranci trestné činnosti a porušování Etického kodexu ostatními příslušníky Policie ČR.

Jejich profesionálním a osobním přístupem je:

- nesení osobní odpovědnosti za svou morální úroveň a profesionální výkon,
- bezúhonné chování ve službě i mimo ni a důstojná reprezentace Policie České republiky (Policie České republiky, 2017).

Na základě Etického kodexu by se dalo spekulovat, zda jsou opravdu všichni policisté při výkonu služby takto svědomití, čestní a profesionální. Existuje mnoho lidí, kteří takovou zkušenost s policisty nemají. V některých případech dochází k šikaně ze strany policistů, nebo nesprávnému postupu při vyšetřování trestného činu. Častou záležitostí je přijímání úplatků, v čemž není policie mezi ostatními státními činiteli výjimkou.

2.3.2 Obecní (městská) policie

Policie ČR není jediným subjektem, který se stará o bezpečí osob a jejich majetku. Mezi další takové subjekty se řadí obecní policie. V tomto případě se nejedná o ozbrojenou sílu, jakou je Policie ČR, jde spíše o veřejnou stráž, která má za úkol zajišťovat dodržování obecně závazných vyhlášek obce. Do kompetencí obecních strážníků například spadá i dohled nad dodržováním čistoty v obci a pravidel nočního klidu, odchyt toulavých zvířat, zabezpečení přechodů pro chodce v době začátku školní výuky a také sledování kamerového systému v obci.

Obecní policie je orgánem obce nebo města a jejím hlavním úkolem je zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku v rámci působnosti obce.

Můžeme rozlišovat mezi obecní policií, která je zřizována obcí, a městskou policií, která je zřizována městysem či městem. Avšak z hlediska pravomocí mezi těmito dvěma na pohled rozlišnými institucemi není žádný rozdíl, liší se pouze názvy. Proto pokud bude v textu zmíněna městská policie, hovoří se i o policii obecní. Povinnosti a oprávnění strážníků

obecní policie pak upravuje zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii ve znění pozdějších předpisů (Němec, 1996; Foukalová, Jasovská, Kopal, Obrovská, & Tošovský, 2010).

Organizace obecní policie

Pokud obecní zastupitelstvo nepověří řízením jiného člena obecního zastupitelstva, tak řízení obecní policie náleží starostovi. Obecní rada může pověřit plněním některých úkolů při řízení obecní policie taktéž určeného strážníka, obecní policii však nemůže řídit poslanec zákonodárského sboru.

Struktura obecní policie je velmi jednoduchá a odvíjí se od počtu jejích členů. Ve velkých městech jsou početní stavy uspokojivé a velmi dobrá je i úroveň vykonané práce. Ovšem nedá se říci, že v malých obcích je práce obecní policie na nižší úrovni. Úroveň je v malých i velkých městech srovnatelná, někdy v malých městech i vyšší než např. v hlavním městě Praze, a to díky přezkoušení policistů Ministerstvem vnitra České republiky. Výhodou velkých měst je lepší vybavenost městské policie, a to především v počtu spojovacích prostředků (automobilů aj.).

Strážníci obecní policie v České republice

Úkoly obecní policie plní strážníci, kteří jsou v pracovním poměru k obci, a jménem obce v jejich pracovněprávních vztazích jedná starosta. Podmínky pro možnost, stát se strážníkem obecní policie, jsou vcelku shovívavé. Obecním policistou se může stát tělesně a duševně zdatný a bezúhonný občan České republiky minimálního věku 21 let. Výkon tohoto povolání však nelze svěřit každému a je nutno zajistit alespoň určitou odbornost. Osvědčení o splnění stanovených odborných předpokladů vydává Ministerstvo vnitra České republiky na dobu nejdéle pěti let (Němec, 1996).

Činnost obecní policie

Obecní policie při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku obce nebo města zastává tyto funkce:

- pomáhá chránit bezpečí osob a jejich majetek,
- dohlíží na dodržování pravidel společného soužití občanů,
- dohlíží na dodržování pravidel a závazných vyhlášek obce,
- podílí se v rozsahu zákona o obecní policii na bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích,

- podílí se na dodržování právních předpisů o ochraně veřejného pořádku a případně činí opatření k jeho obnovení,
- podílí se na prevenci kriminality v obci,
- dohlíží na dodržování čistoty na veřejných prostranstvích obce,
- odhaluje přestupky a správní delikty, jejichž projednávání je v působnosti obce,
- pro Ministerstvo vnitra České republiky poskytuje údaje o obecní policii za účel zpracování statistických údajů (Ministerstvo vnitra ČR, 2018g).

Vzájemný vztah Policie ČR a obecní policie

Spolupráce Policie ČR s obecní policií může probíhat jen v zákonem vymezeném rozsahu. Obecní policie nesmí přebírat úkoly, které jsou prioritní záležitostí Policie ČR a to samé pravidlo platí i naopak. Policie ČR jakožto ozbrojený sbor s celorepublikovou působností může plnit úkoly ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti, kam spadají i místní záležitosti veřejného pořádku. Může tak činit pouze tehdy, pokud jí to orgány obcí uloží nebo pokud spolu tyto dva subjekty uzavřou patřičnou koordinační dohodu. Na rozdíl od Policie ČR je k tomu obecní policie přímo zřízena a povolána. Tyto koordinační dohody mohou představovat nástroj, který v daných obcích zabezpečí co nejefektivnější zabezpečení spolupráce. Je však potřeba říci, že úkoly určené přímo pro Policii ČR, může Policie svěřit obecní policii.

Jistou formou spolupráce mezi Policií ČR a obecní policií je také školení a výcvik strážníků. Obec je povinna zajistit výcvik čekatele a strážníka k užívání služební zbraně a donucovacích prostředků. Na základě dohody mezi obcí a policií může výcvik provést policie, která taktéž vydá potvrzení o vykonání výcviku, které je podmínkou ke složení zkoušky z odborné způsobilosti. Samotné náklady na výcvik hradí obec.

V posledních letech se ze strany Ministerstva vnitra ČR dostává čím dál větší podpora kamerových dohlížecích systémů, proto je potřeba zdůraznit práva obecní policie a Policie ČR, při jejich používání. Obecní policie je oprávněna pořizovat obrazové záznamy k úředním účelům, a to i bez svolení pozorované osoby a jiných osob vyskytujících se v záznamu. Pořizování záznamů však musí probíhat na veřejně přístupných místech. Oproti tomu, pokud pořizuje záznamy Policie ČR, na veřejných místech se musí nacházet pouze monitorovaná osoba. Policie ČR však může s obecní policií spolupracovat a tyto dvě složky si mohou navzájem předávat informace ze záznamů, potřebné k plnění svých úkolů. K instalaci kamerových systémů je tedy oprávněna pouze obecní policie, která je zřizována obcí, tudíž

oprávněním k instalaci kamerového systému disponuje obec, prostřednictvím svého orgánu – obecní policie. To znamená, že pokud v obci není zřízena obecní policie a jsou zde nainstalovány obecní kamerové systémy, jedná se o porušení zákona (Foukalová et al., 2010).

2.4 Bezpečnostní hrozby v České republice

Hrozbu můžeme definovat jako určitou událost, jež má negativní vliv na subjekt chráněný Českou republikou. Hrozby mohou být různého původu. Rozlišujeme mezi hrozbami přírodními, které vnikají bez lidského přičinění a hrozby, jež vznikají skrze lidský úmysl (Vávra, 2012).

Na základě analýzy bezpečnostního prostředí, ve kterém se Česká republika nachází, je možné identifikovat specifické hrozby pro její bezpečnost. Česká republika mezi závažné bezpečnostní hrozby zahrnuje i takové, které nemají přímý dopad na její bezpečnost, ale ohrožují i spojence z mezinárodních organizací, jejichž je Česká republika členem (MZV, 2017).

Podle Nováka (2014a) k nejzávažnějším hrozbám v dnešní době patří:

Terorismus

Tato hrozba, jakožto metoda násilného prosazování politických cílů, je trvale vysoká. Charakteristickým znakem je existence nadnárodních sítí volně propojených skupin, které i bez jednotného velení sdílejí ideologii, plány a cíle k jejich uskutečnění, finanční zdroje a informace. Jsou schopny bezprostředně ohrozit lidské zdraví a životy, ale také kritickou infrastrukturu státu.

Šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů

Někteří státní i nestátní aktéři se otevřeně snaží získat zbraně hromadného ničení a jejich nosiče. Šíření těchto prostředků může mít nebezpečné důsledky pro bezpečnost v euroatlantickém prostoru. Zvláštní hrozbou je potom možné použití balistických řízených střel s plochou dráhou letu nesoucích konvenční nebo nekonvenční nálož. Způsobilst těchto prostředků zasáhnout z velké vzdálenosti území České republiky nebo její spojence klade vysoké nároky na aktivní i pasivní protipatření.

Kybernetické útoky

Zranitelnost státu a jeho občanů vůči kybernetickým útokům se zvyšuje s rostoucí závislostí na informačních a komunikačních technologiích. Tyto útoky mohou představovat nový prostředek vedení války nebo mohou mít kriminální či teroristickou motivaci a mohou být použity k destabilizaci společnosti.

Regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí

Na bezpečnost České republiky mohou mít přímý i nepřímý vliv i nevyřešené konflikty s ostatními státy. Spory etnického, teritoriálního, politického nebo ekonomického charakteru mají schopnost vyústit do ozbrojených konfliktů či svádět některé státy k budování sfér vlivu a souběžně oslabovat mechanismy kooperativní bezpečnosti i politické a právní závazky v oblasti evropské bezpečnosti.

Negativní aspekty mezinárodní migrace

Pozitivním přínosem legální migrace může být kulturní, ekonomický a politický rozvoj státu, avšak tento rozvoj může výrazně oslabit nedostatečná integrace přistěhovalců, která může být zdrojem sociálního napětí, které může vyústit v nežádoucí radikalizaci členů přistěhovaleckých komunit. Dále z hlediska bezpečnostních problémů může mít nelegální migrace za důsledek například napojení na organizovaný zločin.

Organizovaný zločin a korupce

Širší rozměr v současném bezpečnostním prostředí získává Organizovaný zločin a korupce, které prostřednictvím obchodních i osobních vztahů překračují hranice států. Narůstá schopnost kriminálních sítí narušovat instituce a hodnoty právního státu, ovlivňovat orgány státní správy a ohrožovat bezpečnost občanů. Tento jev se často děje prostřednictvím korupce. Organizovaný zločin s korupčními praktikami může dosáhnout podoby klientelistických, vlivových nebo korupčních sítí a vést k podkopání samotných základů společnosti. Důsledkem takových praktik může být ztráta důvěry občana v poctivost a nestrannost fungování veřejných institucí, pokřivení tržních vazeb, ekonomický úpadek a destabilizace státu. Nejasná hranice mezi kriminální a politickou motivací korupce často vede k propojování prvků organizovaného zločinu s teroristickými sítěmi.

Ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury

Kritická infrastruktura představuje klíčový systém prvků, při jejichž narušení nebo nefunkčnosti by došlo k závažnému dopadu na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva nebo ekonomiku státu. V důsledku vysokého stupně vzájemného propojení jednotlivých odvětví je kritická infrastruktura komplexně ohrožena, a to technologickými, přírodními a asymetrickými hrozbami. Vávra (2012) uvádí, že asymetrické hrozby vyplývají z konfliktu mezi aktéry, jež mají nesrovnatelnou vojenskou, technickou nebo ekonomickou sílu. Útočníci, jejichž cílem je vyspělejší oponent, se vedle poškození strategických cílů snaží působit na psychiku a vůli dotyčného obyvatelstva. Dnes jsou tyto hrozby cílené zejména na tzv. západní svět). Funkčnost energetické infrastruktury je ohrožována politickými tlaky a hrozbami s kriminální podstatou. Jako příklad těchto ohrožení je možné uvést politicky motivované manipulace s dodávkami strategických surovin, vstup cizího kapitálu s možným rizikovým původem a cíli do kritické infrastruktury ČR nebo sabotáže a hospodářskou kriminalitu.

Přerušování dodávek strategických surovin nebo energie

Soutěžení o přístup ke strategickým zdrojům, zejména energetických surovin, se v rychle se měnícím globálním světě stává nedílnou součástí mezinárodních vztahů v otázce zajištění energetické a surovinové bezpečnosti. Prioritou je vytvářet podmínky pro nepřerušované dodávky strategických surovin a v domácím prostředí pak předpoklady pro tvorbu strategických rezerv státu a předpoklady pro stabilní dodávky elektrické energie. Roste i důležitost potravinové bezpečnosti a zajištění přístupu ke zdrojům pitné vody.

Katastrofy přírodního a antropogenního původu a jiné mimořádné události

Vliv extrémního počasí a pohromy antropogenního a přírodního původu mohou mít dopad na ohrožení bezpečnosti životů, zdraví obyvatel a jejich majetku a mohou mít devastující dopad na životní prostředí a ekonomiku země, zásobování surovinami, pitnou vodou či kritickou infrastrukturu. Zranitelnost populace zvyšuje šíření infekčních chorob s pandemickými schopnostmi a klade větší nároky na ochranu veřejného zdraví a zajištění poskytování zdravotní péče.

Mezi další stěžejní body v problematice vnitřní bezpečnosti státu, které je třeba zmínit, patří *drogová kriminalita*, *extremismus* a *bezpečnost silničního provozu*. Následující kapitoly zahrnují vybraná témata, která jsou v dnešní době z hlediska bezpečnosti České republiky velmi aktuální. Obsahují vývoj a reálná čísla o výskytu dané trestné činnosti na území ČR.

2.4.1 Bezpečnostní strategie ČR

Základním dokumentem bezpečnostní politiky České republiky je Bezpečnostní strategie České republiky, na kterou navazují další strategie a koncepce. Bezpečnostní strategie je vládním dokumentem zpracovaným ve spolupráci s Kanceláří prezidenta republiky, Parlamentem ČR, bezpečnostní komunitou ČR a zástupci státní i nestátní sféry, který si klade za cíl hledat nadstranické přístupy k otázkám bezpečnosti a představuje základní hodnoty, zájmy, přístupy, ambice a nástroje České republiky při zajišťování své bezpečnosti.

Bezpečnostní strategie z roku 2011 byla aktualizována v roce 2015 a její revizi koordinovalo Ministerstvo zahraničních věcí (dále MZV). Přezkoumání strategie stojí na návaznosti východisek a bezpečnostních zájmů definovaných v předchozích strategiích. Zároveň upozorňuje i na rostoucí výzvy, které pro ČR a ostatní členy NATO a EU představuje změna bezpečnostního prostředí, zejména zhoršující se situace v okrajových částech Evropy. V této spojitosti strategie zdůrazňuje důležitost plnění spojeneckých závazků ČR. Zdůrazňuje hrozby a rizika slábnutí systému evropské bezpečnosti, nové aspekty terorismu a řeší téma kybernetické bezpečnosti. Pravděpodobnost přímého ohrožení České republiky vojenským útokem hodnotí Bezpečnostní strategie jako nízkou. Upozorňuje však na nové hrozby a navrhuje postupy k zajištění bezpečnosti ČR a jejích občanů. (MZV, 2017).

2.5 Terorismus

Slovo teror je odvozeno z latinského slova *terrere*, které odpovídá českému slovu strašný nebo hrozný. Pojem terorismus tedy představuje takové činnosti a metody, které pocity strachu a hrůzy vyvolávají.

V USA byla v roce 1980 uveřejněna definice terorismu, která se stala výchozím standardem pro posuzování a hodnocení teroristických činů. *“Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou*

cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.“ (Brzybohatý, 1999, 11).

V dnešní době terorismus nerespektuje žádné geografické a politické hranice, tudíž boj proti němu musí být veden na široké, celospolečenské frontě a na mezinárodní úrovni. Jenom spolupráce mezi státy, vládami a jejich institucemi může zajistit pozitivní výsledky. Proti terorismu však nejde bojovat pouze s technikou a zbraněmi, které zajišťuje policie, nebo vládní úřad. Strategickým cílem v boji musí být odstranění příčin jeho vzniku, tzn. vytvoření stabilizované a prosperující společnosti. Dosažení takového stavu je však pouze ideálem, kterému je možné se pouze více či méně přiblížit. Proto je nemožné v tomto boji někdy zvítězit. Pokud bychom však přestali bojovat, znamenalo by to totální dezintegraci a demoralizaci lidské společnosti, včetně akutního ohrožení samé podstaty státu a státní moci. Kromě aktivní podpory mezinárodní spolupráce v boji s terorismem je protiteroristická politika založena na těchto principech:

- neustupovat teroristům a neuzavírat s nimi jakékoliv dohody,
- dopadnout teroristy a postavit je před soud, kde se musí zpovídat za své zločiny,
- izolovat státy, které terorismus podporují a vyvíjet na ně tlak za účelem změny jejich chování (Brzybohatý, 1999; Brzybohatý et al., 2001).

Pokud se podíváme na možné členění terorismu, v jeho typologii často dochází k nepřijatelnému slučování kritérií motivace, aktérů, rozsahu a způsobů provádění akcí teroristů. Z hlediska základního stanovení hrozeb a jejich předcházení je třeba si primárně ujasnit především motivaci teroristů. Podle ní je možné vypracovat následující typologii:

1. Terorismus kriminální: teroristické akce jsou prováděny převážně za účelem získání osobních materiálních výhod.
2. Terorismus patologický: teroristické akce jsou prováděny hlavně kvůli psychickému sebeuspokojení.
3. Terorismus politický, resp. ideologický: akce jsou prováděny z kolektivních podnětů bez hledání přímých materiálních výhod. Tuto kategorii je možné dále dělit na:
 - ultrapravicový terorismus,
 - ultralevicový terorismus,
 - náboženský terorismus,
 - etnický terorismus,
 - environmentální terorismus,

- vigilantistický terorismus – teroristické aktivity, které jsou páčány (často ultrapravicově orientovanými) skupinami či jedinci, kterým jde o „právo a pořádek“, který údajně není stát schopen zajistit. Sem lze zařadit například latinskoamerické „černé brigády“ útočící proti bezdomovcům,
- „single-issue“ terorismus („jednopoložkový“) – teroristické aktivity, které jsou páčány jednotlivci či skupinami jdoucími za účelem specifické společenské změny, např. proti potratům (MVČR, 2009; Svobodová, 2013).

2.5.1 Terorismus a Česká republika

Česká republika patří dlouhodobě k poměrně bezpečným zemím, což vyplývá nejen z její geograficky příznivé polohy v jádru demokratické Evropy, ale i z poměrně homogenní společnosti, která není výrazněji politicky, nábožensky nebo etnicky rozdělena. Na druhou stranu je však Česká republika členem NATO a aktivně se účastní vojenských misí v zahraničí, což může přitáhnout pozornost zahraničních radikálů. I když terorismus v České republice nedosahuje intenzity útoků, kterých jsme byli svědky v jiných evropských zemích, bylo by mylné se domnívat, že je Česká republika z teroristických aktivit zcela vyloučena (Filipec, 2017).

Terorismus v České republice před rokem 1989

Po konci druhé světové války můžeme o terorismu v tehdejší Československu hovořit ve dvou směrech. Jedním z nich je terorismus státní, směřovaný proti určitým skupinám obyvatelstva, které byly asociovány s „vnitřním nepřítelem“ komunistického režimu, a dále je to podpora zahraničních teroristických organizací šířících komunistickou ideologii a vlastní teroristické akce Státní bezpečnosti.

Po komunistickém převratu v roce 1948 bylo politicky motivované násilí ze strany státu pro občany Československa tím největším nebezpečím. Státním terorismem si v tomto případě můžeme představit budování táborů nucených prací, zatýkání nepohodlných občanů a vykonstruované procesy mj. s Miladou Horákovou nebo Rudolfem Slánským, při nichž byl trest smrti udělen 232 osobám. V táborech nucených prací bylo z různých politických důvodů zavřeno asi 20 tisíc osob a odhaduje se, že v letech 1948 – 1987 emigrovalo z Československa do zemí západní Evropy bez povolení úřadů nad 170 000 občanů.

Kromě politicky motivovaného terorismu ze strany státu můžeme hovořit i o přímé účasti státu na teroristických akcích v zahraničí nebo o podpoře teroristických skupin. Státní bezpečnost Československé republiky (dále StB) hrála významnou roli v podpoře terorismu zejména v 70. a 80. letech. Jednalo se například o přísun československých lehkých zbraní a výbušnin Rudým brigádám v Itálii nebo o výcvik teroristů přímo v Praze. Československá StB poskytovala výcvikovou podporu také palestinským teroristům, čímž se zařadila po boku KGB (sovětská tajná služba) k nejaktivnějším tajným službám. Dalším symbolem československé podpory terorismu se stala Pardubická výbušnina semtex, kterou Československo vyváželo do problémových zemí. Do Libye bylo údajně vyvezeno 900 tun semtexu a odtud se pak dostal do rukou teroristických skupin, palestinských radikálů nebo Irské republikánské armády.

Československo tedy bylo před rokem 1989 zapleteno do materiální a logistické podpory levicového terorismu. V několika případech provádělo za pomoci StB i samostatné akce a co nejhůře, v čtyřicátých až padesátých letech provádělo teroristické činy i na vlastních občanech (Filipec, 2017; Mareš, 2005).

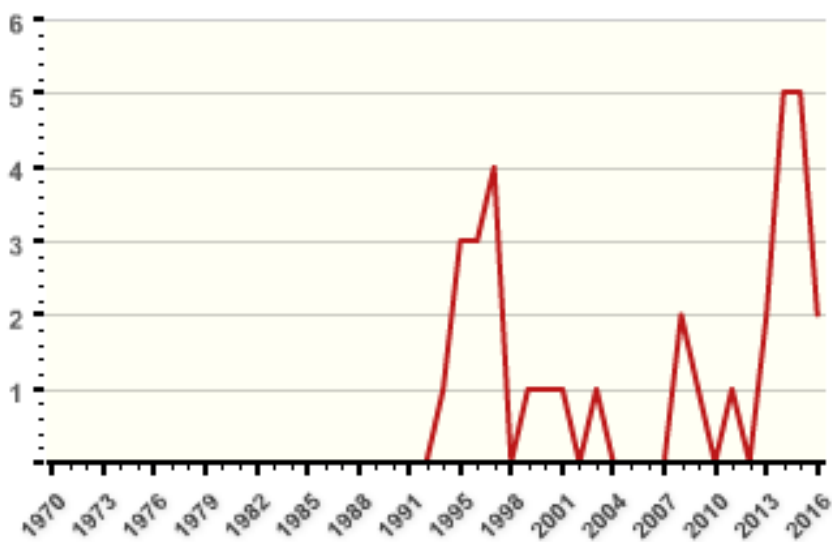
Terorismus v České republice po roce 1989

S rozpadem Sovětského svazu a změnou politické situace v Československu ustala i podpora teroristických skupin a stát přestal být pro své občany hrozbou. Prvních deset let po roce 1989 nebyla Česká republika zasažena silnou vlnou terorismu. Jednalo se spíše o ojedinělé případy, které zpočátku souvisely s přeměnou země a později, v době „raného kapitalismu“, také s kriminální činností některých skupin. „Transformační terorismus“, tedy terorismus související se změnou politické situace v zemi, mohl být výsledkem frustrace a nespokojenosti části obyvatel s politickými a společenskými změnami. Důvodem mohl být jak politický nesouhlas, tak individuální pokles životní úrovně, který vedl k radikalizaci a extremismu. Příkladem transformačního terorismu mohou být dva případy explozí z léta roku 1990. Jedna bomba vybuchla na Staroměstském náměstí v Praze a druhá na břehu Hostivařské přehrady. Zraněno bylo několik lidí, ale pachatele se nikdy nepodařilo vypátrat. Spekulovalo se o politickém motivu před blížícími se prvními demokratickými volbami (Filipec, 2017). Dalším případem tohoto typu terorismu je případ Vladimíra Štěpánka, kterému se z frustrace ze změny režimu a ztráty povolání přidaly i psychopatologické rysy a nově nastupujícímu režimu vyhlásil válku. V domácí dílně sestavoval bomby, které zdokonaloval a umisťoval k památníkům a železničním tratím. Těsně před zatknutím se Štěpánek bodl do krku a při převozu do nemocnice zemřel (Mareš, 2005).

Dalším typem terorismu, vyskytujícím se od druhé poloviny 90. Let, byl kriminální terorismus. Šlo převážně o vyřizování účtů mezi podnikateli a podsvětím. V roce 1995 explodovalo auto majiteli zlínské firmy, v roce 1997 zase výbuch granátů zničil auta olomouckým podnikatelům.

Třetím typem terorismu byly útoky jednotlivých osob ať už s politickou nebo bez politické motivace. Mezi ně můžeme zařadit výbuch neznámé trhavin u peruánského velvyslanectví v Praze v roce 1997 nebo odpálení bomby na Frýdlantských mostech v Ostravě za účelem vydírání státních orgánů.

Podle Global Terrorism Database (2016) bylo od roku 1991 v České republice uskutečněno celkem 21 teroristických útoků. Tato databáze hodnotí tři kritéria, která jsou pro klasifikaci teroristického činu nezbytná. Akt musí být politicky, ekonomicky, nábožensky nebo sociálně zaměřen, musí být veden s cílem zastrašit větší dav a musí být uskutečněn mimo kontext legitimních válečných aktivit. Na jednu stranu jsou však některé případy v databázi v rozporu s těmito kritérii, jako například rasově motivované útoky proti Romům, vražda Súdánského studenta v Praze nebo útok pravicových extremistů pyrotechnikou a slzným plynem proti účastníkům Gay Pride. Tyto události do značné míry zkreslují představy o závažnosti terorismu v České republice (Filipec, 2017).

Obrázek 2. Teroristické incidenty v ČR (1970-2013) (Global Terrorism Database, 2017).

Rizika terorismu v České republice

Za první možné riziko by se dalo považovat členství v mezinárodních organizacích (zejména EU a NATO) a příslušnost České republiky k západnímu civilizačnímu okruhu, který je spojován především se Spojenými státy a evropskými mocnostmi (Francie, Velká Británie nebo Německo). Jedná se o státy, které mají bohatou zkušenost s terorismem a jsou zapojeny do mezinárodního dění v mnohem větší míře. Právě kvůli příslušnosti k západní civilizaci je Česká republika možným sekundárním cílem teroristických skupin, které usilují o zničení demokratických struktur.

Nicméně daleko reálnější hrozbou jsou však útoky na civilisty v zahraničí nebo vojáky působící v zahraničních misích. Často dochází k únosům českých občanů v rizikových oblastech při zahraničních cestách. Příkladem je únos dvou žen unesených v Pákistánu v roce 2013. Na veřejnost se dokonce dostaly informace, že za ně teroristům Česká republika zaplatila výkupné ve výši 6 milionů dolarů. Tímto skutkem vláda nepřímou podporou rozšířování řad teroristů tím, že ukázala, že se únosy vyplácejí.

Oběťmi mohou být také náhodní turisté, kteří se v zahraničí ocitnou v nesprávnou dobu na nesprávném místě. Příkladem může být masakr při oslavách ve francouzském městě Nice v roce 2016, teroristický útok v Barceloně v roce 2017 nebo na koncertě známé zpěvačky v Londýně, rovněž v roce 2017.

Jak už bylo dříve zmíněno, značně ohroženi jsou také čeští vojáci, kteří v boji s terorismem stojí v první linii. Pokud vyloučíme nehody, nejčastější příčinou úmrtí jsou sebevražedné útoky nebo improvizovaná výbušná zařízení nastražená na pozemních komunikacích na projíždějící vojenské konvoje. Největší ztrátou pro Armádu České republiky byl sebevražedný bombový útok, při němž zemřelo pět českých vojáků a 13 dalších lidí. Převážná většina českých vojáků zemřela v Afghánistánu, nicméně do poměrně častých přestřelků se dostávají i v Mali, v boji s islamisty.

Česká republika se tedy v průběhu desetiletí přeměnila ze státu podporujícího terorismus do státu bojujícího proti terorismu, který je plně zapojen do mezinárodních operací. To však přináší zvýšené riziko teroristických útoků proti českým cílům v zahraničí, ale i u nás v zemi. Díky příznivému socioekonomickému systému však nemá Česká republika (oproti jiným státům) vážnější problémy a ani zkušenosti s terorismem (Filipec, 2017).

2.6 Migrace

Současné masivní pohyby světového obyvatelstva mají mnoho příčin a důsledků. Obecně lze mezinárodní migraci na globální úrovni charakterizovat jako tok obyvatelstva z chudého Jihu na bohatý Sever. Konkrétněji řečeno, bohaté země, zejména západoevropské a USA společně s dalšími tradičními imigračními zeměmi světa, přitahují pracovní a často také politické migranty na svá území. Hlavními determinanty těchto pohybů mohou být demokracie, politická stabilita, silná ekonomika a kulturní a hodnotové normy. Jih mnohdy není schopen takových „modernizací“ dosáhnout, sám se často potýká s politickými problémy, enormně vysokým přírůstkem obyvatelstva a ekologickými katastrofami a vzniká tlak, který žene jeho populaci na Sever.

Na druhé straně však stojí významná bariéra, kterou je migrační politika cílových zemí. Ty se odlišnými způsoby snaží regulovat a ve většině případů omezovat příliv imigrantů na svá území. Dochází zde navíc k rozporu mezi státní a podnikatelskou sférou, přičemž podnikatelské kruhy vyspělých společností touží po levné pracovní síle.

2.6.1 Legální migrace

Podle Ministerstva vnitra ČR (2018a) je legální migrace proces takzvaného řízeného státem kontrolovaného přistěhovalectví. Česká republika může imigraci regulovat jak prostřednictvím vízové praxe, tak prostřednictvím pobytových oprávnění. Obecně legální migrace souvisí zejména s migrací pracovní, s migrací za účelem sloučení rodiny anebo studia. Základním dokumentem, upravujícím práva a povinnosti migrantů na českém území, je Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Dančák a Šimíček (2002) uvádějí, že cizinci mohou na území České republiky pobývat buď trvale, nebo přechodně. Podle státní příslušnosti migrantů na našem území převažují občané Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu.

Dne 29. července 2015 Vláda České republiky přijala usnesení č. 621 o Strategii migrační politiky České republiky a o Komunikační strategii České republiky k migraci. Materiál formuluje klíčové zásady a priority migrační politiky českého státu, stanovuje základní a dlouhodobé cíle v dané oblasti jak na národní, tak na unijní úrovni a sděluje konkrétní nástroje sloužící k jejich dosažení. Zásady tohoto dokumentu jsou řazeny prioritně dle ohledů na bezpečnostní aspekty migrace, zároveň představují základní tematické okruhy v

této oblasti –tedy integraci cizinců, nelegální migraci a návratovou politiku, mezinárodní ochranu, vnější dimenzi migrace (včetně rozvojových a humanitárních aspektů), volný pohyb osob v rámci Evropské unie, legální migraci, schengenskou spolupráci a provázanost se společnými politikami Evropské unie.

Jednotlivé zásady říkají, že Česká republika:

- dostojí povinnosti zajistit občanům v rámci své migrační politiky klidné soužití s cizinci a díky účinné integraci zabrání vzniku negativních sociálních jevů,
- zajistí bezpečnost svých občanů a efektivní vynucování práva v oblasti nelegální migrace, návratové politiky a organizovaného zločinu spojeného s převaděčstvím a obchodováním s lidmi,
- dostojí svým závazkům v oblasti azylu a zajistí flexibilní kapacity svého systému,
- posílí aktivity s cílem pomoci uprchlíkům v zahraničí a s tím související prevenci dalších migračních toků, včetně podpory rozvoje zemí při zvládání migračních krizí,
- bude prosazovat udržení výhod volného pohybu osob v rámci Evropské unie a v schengenském prostoru,
- podpoří legální migraci, která je pro stát a jeho občany přínosná tak, aby Česká republika mohla pružně reagovat na potřeby svého pracovního trhu i reflektovat dlouhodobé potřeby státu,
- dostojí mezinárodním a evropským závazkům v oblasti migrace a aktivně se zapojí do celoevropských debat a hledání společných řešení (MVČR, 2018b).

Trvalý pobyt

Dančák a Šimíček (2002) uvádějí, že nejčastějšími důvody k trvalému pobytu jsou rodinné vztahy k osobám žijícím na území České republiky, nebo podnikání.

Pokud je cizinec v rodinném vztahu k občanovi České republiky, o povolení k trvalému pobytu může žádat bez předchozího nepřetržitého pobytu na území republiky. Pokud je cizinec ve vztahu k jinému cizinci, který má trvalý pobyt na území České republiky, může požádat o trvalý pobyt nejdříve po osmi letech nepřetržitého pobytu na území České republiky.

Přechodný pobyt

Realizuje se bez víza (pokud stanoví mezinárodní smlouva o zrušení vízové povinnosti) na základě krátkodobého víza, nebo dlouhodobého víza k přechodnému pobytu.

K přechodnému pobytu cizince na krátkodobé vízum opravňuje výjezdní vízum, průjezdní vízum, letištní vízum nebo vízum k pobytu na 90 dní a výše. Poslední zmíněné vízum opravňuje cizince k pobytu na dobu nejdéle 365 dnů. Dále existují víza za účelem strpění pobytu, nebo víza dočasné ochrany. Policie ČR může víza opakovaně prodlužovat o dobu 365 dnů, pokud nadále trvají důvody, za kterých byla udělena (Dančák & Šimíček, 2002). V Tabulce 1 můžeme vidět vývoj legální migrace na území České republiky od roku 2013 do roku 2017. Každým rokem se počet legálních migrantů zvyšuje o desetitisíce, zejména o trvalý pobyt je velký zájem. Tato čísla mohou souviset s nedostatkem pracovních příležitostí a nízkou mzdou ve východoevropských zemích a zároveň s velkou poptávkou českých podnikatelů po levné pracovní síle, která láká velkou část obyvatelstva z Ukrajiny, Rumunska a Turecka.

Tabulka 1

Cizinci v ČR s povoleným pobytem (MVČR, 2018c).

Rok	Přechodný pobyt	Trvalý pobyt	Celkem
2013	202 632	238 904	441 536
2014	200 581	251 342	451 923
2015	206 009	261 553	467 562
2016	223 014	273 399	496 413
2017	241 971	282 161	524 132

2.6.2 Nelegální migrace v České republice

Podle Ministerstva vnitra ČR (2018d) lze za nelegální migraci považovat neoprávněný vstup na území České republiky, jeho neoprávněné opuštění, neoprávněný pobyt na území našeho státu nebo pobyt v rozporu s účelem, pro který bylo pobytové oprávnění vydáno.

Nelegální migrace je extrémně dynamickou oblastí a možnost odhadu jejího vývoje je velmi malá. Vyžaduje důsledný přístup jak ve vztahu k předcházení nelegální migraci, tak ve vztahu k návratům cizinců nelegálně pobývajících na našem území. Nelegální migrace je fenomén, který může v cílových zemích zásadním způsobem ohrozit vnitřní stabilitu a bezpečnost státu. Z toho důvodu jsou opatření v oblasti boje s nelegální migrací jedním ze

zásadních témat řešených v rámci migrační politiky České republiky. V České republice spadá nelegální migrace do působnosti orgánů cizinecké Policie České republiky a významnou roli při sledování nelegální migrace na území České republiky rovněž sehrává *Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (ANACEN)*.

Toto centrum pro ochranu státních hranic a migraci představuje stálé analytické pracoviště mezirezortního charakteru řízené Ministerstvem vnitra, jehož primárním cílem je sledování a analýza migrace jako komplexního jevu. Na činnosti Analytického centra se podílejí všechny důležité orgány zapojené do systému řízení ochrany státních hranic a regulace migrace, kterým úzká spolupráce a výměna informací poskytují možnost operativní a rychlé reakce na vzniklé problémy.

Činnost Analytického centra se zabývá neustálým monitoringem a analýzou aktuálních jevů, které mohou být z bezpečnostně-migračního hlediska vyhodnoceny jako rizikové či potenciálně problémové.

Dalším orgánem důležitým při mapování nelegální migrace je *Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (MOPNZC)*.

Posláním tohoto orgánu je koordinace činností příslušných institucí, navrhuje legislativní změny přispívající k řešení nelegálního zaměstnávání cizinců a vytváří koncepci řešení tohoto problému. MOPNZC dále směřuje kontrolní a preventivní činnosti a získává informace z oblasti výzkumu migrace a ekonomiky, a to zejména zaměřením na oblast "šedé" ekonomiky.

Postup při zjištění nelegálního pohybu cizinců na území ČR.

Pokud policie zjistí nelegální pohyb cizince na našem území, zajistí ho dle zákona o policii, a to maximálně na 48 hodin. V tomto čase musí policie provést základní úkony mířící k ověření jeho totožnosti. Dále musí zjistit, zda cizinec je či není žadatelem o azyl v jiné zemi, nebo z jakého státu přišel. Součástí tohoto procesu je mimo jiné i odebrání otisku prstů.

Zajištěná osoba musí být do 48 hodin propuštěna a do této doby je úkolem policie rozhodnout o správním vyhoštění, anebo o umístění do zařízení pro zajištění cizinců. U všech nelegálně pobývajících cizinců, tedy u cizinců bez dokladů, cizinců s falešnou identitou nebo cizinců bez platného povolení k pobytu, je celý tento proces stejný.

Pokud zadržení cizinci nepodají žádost o azyl, jsou následně zajištěni za účelem realizace správního vyhoštění (do domovského státu) a policie činí úkony k (fyzické) realizaci

vyhoštění. To znamená zjištění/ověření identity cizince, vystavení náhradního cestovního dokladu a zajištění letenky. Pokud cizinci disponují platnými cestovními doklady, je zajišťována pouze letenka do země původu.

Zařízení pro zajištění cizinců (nazývaná „detence“ nebo „záchyt“) slouží prvotně k zajištění cizinců, kterým pracovníci cizinecké policie vydali rozhodnutí o správním vyhoštění a o zajištění. V detenčních zařízeních se nenachází osoby, které v České republice podaly žádost o mezinárodní ochranu. Vnější ostrahu detenčního ústavu zajišťuje Policie ČR, vnitřní potom smluvní bezpečnostní agentura. Toto zařízení je spravováno Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Klientelu tvoří lidé (pouze nad 15 let věku), kteří se pobytem na území ČR dostali do rozporu s legislativou. Důraz je zde kladen hlavně na kroky spojené se ztotožněním klienta, který je často bez platných dokladů. Dále je zjišťováno, zda nemají osoby požádáno o azyl v jiné zemi. V takovém případě se aplikuje postup podle Dublinské dohody, tedy že se cizinec vrací do státu, ve kterém již má požádáno o azyl. Pokud Cizinec nemá požádáno o azyl ani v jiné zemi, ale policie je schopna bezpečně prokázat ze které země běželec přicestoval a tento stát tuto skutečnost uzná, hovoříme v tomto případě o takzvané readmisi a cizinec je do tohoto státu vrácen. Pokud nepřichází v úvahu ani jedna z těchto možností, je zahájen proces vyhoštění ze země. Nedá se s přesností určit, jak dlouho budou běženci v zařízení pobývat, někdy může administrace trvat týdny i měsíce, avšak doba zajištění nesmí překročit 180 dnů a počítá se od okamžiku omezení osobní svobody. V případě komplikací (uvedení nepravdivých údajů nebo maření výkonu správního vyhoštění ze strany cizince) je policie oprávněna prodlužovat dobu zajištění, nejvýše však na 545 dnů. V případě rodiny s dětmi, nebo nezletilého cizince bez doprovodu nesmí doba zajištění překročit 90 dnů (MVČR, 2018e).

Vývoj nelegální migrace na území České republiky

Pokud se podíváme na vývoj nelegální migrace v posledních třech letech (Tabulka 2), zjistíme, že největší příliv migrantů nastal v roce 2015 v době vrcholu migrační krize. Od té doby začala nelegální migrace klesat a v roce 2017 se oproti roku 2015 počet zadržených osob snížil o polovinu. Taktéž počet převaděčů, kteří zprostředkovávají přesun migrantů do dané země, se snížil o 74 %.

Z hlediska národnosti nelegálních migrantů převládají občané třetích zemí. Nejpočetnější skupinou byli migranti ze Sýrie – 2 016 osob, následováni Ukrajinci – 1 224 osob, obyvatelé Kuvajtu – 588 a Iráku – 403. Je nutno zmínit, že část zadržených migrantů tvoří migranti používající Českou republiku jako tranzitní zemi, to znamená, že v ní nechtějí

setrvat, ale používají ji pouze pro přesun do jiné cílové země. Dále bylo zadrženo celkem 168 osob, které napomáhaly k nelegálnímu překročení státní hranice. Policisté cizinecké policie také zajistili ve vnitrozemí České republiky a na letištích celkem 2 502 neregulérních veřejných a dalších listin, dokladů a cenin. Je třeba zdůraznit, že drtivá většina nelegálních migrantů vstupujících na území ČR, neměla doklad vůbec žádný. Nejčastěji byly padělané doklady České republiky (jednalo se nejčastěji o různé ceniny, dálniční známky, listiny, razítka apod.) (Policie ČR, 2016).

V roce 2016 bylo zjištěno při nelegální migraci 5 261 osob. Zastoupení národů se trochu pozměnilo a nejpočetnější skupinou byli obyvatelé Ukrajiny – 1 552 osob. Dále pak státní příslušníci Ruska – 402 osob, Kuvajtu – 336, Vietnamu – 269 a Afghánistánu – 155 migrantů. I počet převaděčů se od předchozího roku výrazně snížil a to o 112 osob na konečných 56. Na odhalování převaděčství je nadále kladen velký důraz, mimo jiné kvůli ohrožování života převáděných osob, které jsou často převáženy např. v cisternových železničních vagoncích, nebo kamionech (Policie ČR, 2018a).

V roce 2017 taktéž došlo k poklesu nelegální migrace a to na číslo 4 316. Převážnou část migrantů tvořili Ukrajinci – 34 %, následováni Ruskými obyvateli – 7 % a Vietnamci – 7 %. Cizinecká policie v uplynulém roce vypátrala 44 osob, které napomáhaly k nelegální migraci. V největší míře se této trestné činnosti dopouštěli občané České republiky – 37 osob. V některých případech šlo o účelový sňatek, v jiných zase o účelově přiznané otcovství, jen málo případů se týkalo převaděčství.

Z číselných údajů o nelegální migraci v České republice za poslední tři roky vyplývá, že Česká republika není hlavní tranzitní ani cílovou zemí pro migrující cizince. V roce 2017 jsme se co do počtu i skladby státních příslušností nelegálních migrantů vrátili do doby před migrační krizí (Policie ČR, 2018b).

Tabulka 2

Nelegální migrace v ČR v letech 2015–2017 (Policie ČR, 2016; 2018a; 2018b).

Rok	Počet zajištěných osob	Počet převaděčů
2015	8 563	168
2016	5 261	56
2017	4 316	44

2.7 Extremismus

Podle policie můžeme pojem extremismus definovat takto:

„Verbální, grafické, fyzické a jiné aktivity spojené zpravidla s vyhraněným ideologickým nebo jiným kontextem, které vyvíjejí jednotlivci nebo skupiny osob s názory výrazně vybočujícími z všeobecně uznávaných společenských norem, se zřetelnými prvky netolerance, zejména rasové, národnostní, náboženské nebo jiné obdobné nesnášenlivosti, a které útočí proti demokratickým principům, společenskému uspořádání, životu, zdraví, majetku nebo veřejnému pořádku“ (Chmelík, 2001, p. 8).

Charvát (2007) uvádí definici extremismu podle Ministerstva vnitra České republiky zase jiným způsobem:

„Pod pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo, nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií)“, (p. 11).

Základními demokratickými ústavními principy je v tomto článku myšleno:

- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),
- svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy),
- volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),
- ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),
- svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví,

rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod) (MVČR 2010).

Rozdělení extremismu

Resort Ministerstva vnitra ČR rozděluje extrémní projevy podle evropského zažitého úzu na *pravicové, levicové, nacionalistické, ekologické a nábožensky fundamentalistické*.

V České republice se můžeme setkat převážně s extremisty *pravicovými* (jsou inspirováni a používají v první řadě nacionální, rasovou, etnickou zášť, sympatizují s historickým fašismem nebo nacismem) a *levicovými* (jsou motivováni především sociální, třídní a antikulturní záští, sympatizují s historickým komunismem nebo anarchismem), (MVČR, 2018).

V současnosti můžeme k *pravicovému extremismu* v České republice připojit hned několik skupin: paramilitární a domobranecké skupiny, Dělnickou stranu sociální spravedlnosti (DSSS), Národní demokracii (ND), politickou stranu Svoboda a přímá demokracie Tomia Okamury, nebo sportovní fanoušky – Hooligans. Jejich společnými tématy jsou: migrace, kritika ČR, EU a NATO, nenávistné projevy (u těch radikálnějších) proti ochráncům lidských práv, kteří se angažují v pomoci uprchlíkům, nenávistné projevy proti různým skupinám osob na základě jejich politického a náboženského přesvědčení, rasového a etnického původu či sexuální orientace.

Co se týče *levicového extremismu* řadíme sem Anarchisty, uskupení Levá perspektiva (sympatizanti s KSČM), NE rasismu, či platforma Antifašistická akce. Pro levicovou scénu je aktuálním tématem migrace, angažuje se v protestech proti rasistickým a xenofobním projevům pravicových extremistů a protiimigračního a protimuslimského hnutí. Levicový extremismus je také znám pro svou nenávist ke kapitalismu a podporu Komunistů nejen v České republice, ale i ve světě (Ministerstvo vnitra ČR, 2017a,b; Policie ČR, 2015). V Tabulce 3 vidíme každoroční počet trestných činů v souvislosti s extremismem, který se nepravidelně od roku 2013 snižuje. Zásluhy za snižující se počet trestných činů spojených s extremismem můžeme připsat práci PČR, která vynakládá velké úsilí v prevenci této kriminality. Prostředky policie v boji s extremismem spočívají v posilování hlídek při extremistických akcích a velký význam má i zřízení antikonfliktních týmů a preventistů

kriminality, kteří policii pomáhají při boji s extremismem. Neméně důležitou roli mají přednášky o extremismu žákům a studentům na základních a středních školách.

Tabulka 3

Extremismus-kriminalita v ČR (MVČR, 2017).

Rok	Trestné činy související s extremismem
2013	211
2014	201
2015	175
2016	143
2017	153

2.7.1 Rizika extremismu

Důvodů, proč Ministerstvo vnitra a policie bojují proti extremismu, je mnoho. Jak víme, extremisté dokážou být netolerantní a při prosazování vlastních názorů i agresivní. Policie zastává názor, že extremisté negativně ovlivňují demokratickou společnost těmito způsoby:

1. **Oslabují demokracii a jsou schopni ji zničit.** Z historických zkušeností víme, že pokud se extremisté dostanou k moci, velmi rychle dokážou odstranit demokratické základy státu, které by mohly bránit prosazování jejich programu. Extremisté sami ve svých prohlášeních hlásají odpor vůči současnému politickému ukotvení České republiky a vyzývají k jeho změně.
2. **Nerespektují základní lidská práva a svobody.** Pro pravicové extremisty je typická nenávisť k menšinám, pro krajní levici např. odmítání práva vlastnit majetek, náboženský radikalismus zase nectí náboženské svobody.
3. **V případě zisku moci rozpoutají teror.** Základním znakem extremistických skupin je násilí, a pokud by extremisté opravdu získali přístup k moci, rozpoutali by vlnu násilí, zavražďování a pronásledování.
4. **Narušují veřejný pořádek.** Při shromažďování extremistů dochází k propagaci nenávisťných postojů vůči politickým subjektům a menšinám. Šíří tak napětí ve společnosti, a pokud se dostanou do konfliktu s protivníkem, nejde se pak vyhnout násilí. Své postoje také přenášejí do trestných činů jednotlivých jedinců v běžném životě.

5. **Stojí za násilnými trestnými činy z nenávisti včetně vražd (ne všechny druhy extremismu).** Členové extremistických skupin se často stávají pachateli násilných trestných činů, které plynou z nenávisti. Násilí se stupňuje od malých náznaků až po likvidaci oběti. Těmito činy chtějí ve svém okolí vyvolat pocit strachu.
6. **Urážejí oběti totalitních režimů a oběti extremistických činností.** Při pohledu na historii extremisté popírají a zpochybňují spáchané zločiny, nebo se je snaží ospravedlnit. Taktéž se nebojí urážet oběti totalitního způsobu vlády a z jejich projevu vyplývá ochota postupovat stejným způsobem.
7. **Ideologická východiska předkládají v propagandistickém duchu.** Své postoje zveřejňují s jasně jednostranným zaměřením a opačné názory zesměšňují a záměrně opomíjejí.
8. **Kazí České republice pověst v zahraničí** (Ministerstvo vnitra ČR, 2010).

2.7.2 Prevence Policie ČR v boji s extremismem

Ministerstvo vnitra (2009) uvádí, že cílem policie je co nejméně používat násilí, a pokud se k němu musí v krajních případech uchýlit, tak jen proti skutečným agresorům. Ministerstvo vnitra a policie se snaží vychovávat profesionály, kteří dokážou tyto zásady naplňovat a budou schopni umět dobře vyhodnotit situaci a správně na ni reagovat.

Policie přijala novou filozofii zvládání bezpečnostních opatření a postupů při hromadných (extremistických) akcích. Pro tento trend je charakteristický neagresivní a nevyzývavý projev vyznačující se dvěma zásadami:

1. Snažit se maximálně zabránit stupňování násilí. V této fázi je činnost pořádkové policie založena na monitoringu hlídek a vyjednávání Antikonfliktních týmů. Ozbrojené jednotky jsou v této fázi mimo vizuální kontakt s veřejností.
2. Pokud dojde k propuknutí násilí, policie rychle a dynamicky zasáhne proti jeho původci. Policisté zadrží konkrétního násilníka a ihned opouští místo zákroku.

Práce policie si klade při extremistických akcích za cíl:

- ochránit slušné lidi,
- zabránit extremistům v jejich nelegálních aktivitách všemi zákonnými prostředky,
- násilí používat jen minimálně, zasahovat rychle a efektivně, pouze proti skutečným násilníkům,
- využívat antikonfliktní týmy.

Antikonfliktní týmy

Antikonfliktní týmy jsou formou preventivního působení za účelem předcházení protiprávnímu jednání, převážně při akcích s účastí velkého počtu osob spojených s rizikem narušení veřejného pořádku. Antikonfliktní (dále jen AKT) týmy se vyznačují zpravidla reflexní vestou s nápisem „Antikonfliktní tým“, případně čepicí s nápisem „Policie“. Týmy jsou využívány při pochodech, shromážděních a demonstracích (zejména extremistických skupin), při diváckém násilí (doprovod fanoušků mimo sportoviště) a při jiných rizikových akcích.

Základním úkolem AKT je transparentním způsobem prostřednictvím komunikace předcházet agresivnímu jednání skupin a osob při policejním opatření. V rámci rozhovorů s extremisty, místním obyvatelstvem, fanoušky atd. se snaží objasnit smysl a účel policejního opatření a konkrétního postupu policie. Také upozorňují osoby dotčené opatřením na zákonné povinnosti policie v případě spáchání protiprávního jednání.

Asistent prevence kriminality

Asistent prevence kriminality je projekt, který od roku 2009 realizuje Ministerstvo vnitra po celé České republice. Klade si za cíl zvýšit bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách a zároveň preventivně působí proti extremismu a motivuje samosprávy i občany k hledání pozitivních řešení problémů. Tento projekt se stal nejúspěšnějším a nejžádanějším projektem prevence kriminality v sociálně vyloučených lokalitách a zároveň má prokazatelně velmi pozitivní výsledky ve směru zabezpečování problémových lokalit a na zaměstnanost dlouhodobě obtížně zaměstnatelných osob včetně Romů.

Konkrétní asistent je vybrán odbornou komisí, kterou tvoří zástupci samosprávy, obecní policie, Policie ČR a koordinátor (kraje, obce) pro romské záležitosti. Vybraný asistent je po základní profesní přípravě zaměstnán v rámci obecní policie obce a jeho úkolem je podílet se na zvýšení bezpečnosti a dodržování veřejného pořádku. Vystupuje jako mediátor při možných sousedských sporech a pomáhá ostatním občanům v sociálně vyloučené lokalitě.

Při své činnosti je asistent řízen konkrétním strážníkem obecní policie v roli mentora, se kterým úzce spolupracuje. O úspěchu projektu svědčí i celková čísla o využívání asistentů. Po úvodní realizaci projektu v roce 2009 bylo již v roce 2010 v rámci ČR 38 asistentů působících v 10 obcích, v roce 2016 pak celkem působilo ve 47 obcích v rámci celé ČR 121 asistentů prevence.

Školský projekt pro předcházení extremismu

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo vnitra a Policie ČR se zapojily do společného projektu s nevládní organizací Člověk v tísni zaměřeného na protiextremistickou výchovu. V projektu byl využit výukový koncept Člověka v tísni pod názvem „Dovedu to pochopit – Hrozby neonacismu“. Policisté z preventivně informačních skupin a další pedagogičtí pracovníci budou mít možnost projít certifikovaným kurzem pod vedením zkušených lektorů a následně se budou moci věnovat vlastní preventivní činnosti na školách (Ministerstvo vnitra ČR, 2018f).

2.8 Kriminalita v České republice

Pod pojmem kriminalita si můžeme představit zločinnost nebo trestnou činnost, která není pouze problémem jedince, nýbrž problémem celospolečenským a celosvětovým. V poslední době je nárůst kriminality zaznamenáván ve všech jejích formách. Neustále stoupá počet kriminálních činů s rasovým podtextem a činů páchaných na dětech, krádeží, vloupání a jiných typů násilné trestné činnosti. Paralelně se zvyšujícím se počtem trestných činů roste i brutalita, s jakou jsou činy páchány.

K následujícímu rozdělení kriminality jsou uvedeny informace o výskytu dané kriminální činnosti z nejnovější policejní Zprávy o bezpečnostní situaci v ČR, v roce 2016 (MVČR, 2016).

Násilná kriminalita

Vražda a úmyslné ublížení na zdraví

Většinou se jedná o vraždy s podtextem získání finanční hotovosti, zaznamenána je také návaznost na vydírání, nákup drog, prostituci, nebo vraždy vyvolané nesouladem v partnerských vztazích. Stejně jako v letech 2013–2015 se stává alarmujícím faktorem skutečnost, že velký počet vražd a pokusů o vraždu je brutálním způsobem páchán na seniorech, rodičích a prarodičích pachatelů. Pachateli jsou zpravidla recidivisté v příbuzenském vztahu s obětí. Ve většině případů je motivací získání prostředků na nákup drog, alkoholu, pokrytí dluhů nebo jiných finančních závazků. V roce 2016 byly také zaznamenány vraždy a pokusy o ně na policistech, kteří zakročovali proti nebezpečným osobám, nebo doprovázeli exekutory při výkonu jejich činnosti.

Loupež

Jak v předchozích letech, tak i nadále přetrvává trend páchaní pouličních loupežných přepadení, při kterých se pachatelé zaměřují na osamělé chodce, především ženy a seniory, nad kterými mají fyzickou nebo početní převahu. Samotné přepadení má velice rychlý průběh, kdy je vytypovaná oběť napadena většinou zezadu, nebo je obstoupena útočníky. Pokud se oběť brání, je sražena na zem a zejména u seniorů tak často dochází ke vzniku různých poranění v důsledku pádu. Během útoku jsou obětem strženy drahé šperky, odcizena hotovost nebo elektronika.

Dalším cílem pachatelů, teď už většinou jednotlivců, jsou benzínové čerpací stanice a herny.

Mravnostní kriminalita

Znásilnění a pohlavní zneužívání

Mravnostní kriminalita páchaná na dětech a mladistvých je motivována především finančním ziskem (výroba, držení a šíření dětské pornografie), dítětem jako snadnou kořistí a často hledáním nepoznaného (tzv. chuť zakázaného ovoce). Nejčastěji se sexuální zneužívání dětí ve všech formách vyskytuje v rodině.

V důsledku dostupnosti internetu a zvyšujícímu se pohybu dětí na internetu a sociálních sítí, lze sledovat nárůst mravnostní trestné činnosti právě prostřednictvím internetu. Důvodem je podceňování virtuálního světa internetu, kdy se jakékoliv vložené informace stávají veřejně dostupnými, nekontrolovatelnými a přestávají být ve vlastnictví autorů. Častým jevem je zasílání nahých fotografií nebo svlékání se před webovou kamerou za účelem seznámení se, nebo získání financí. Tento jev je pozorován u dívek i chlapců a to již ve věku od 10 let. Pachatelé se pak obhajují tvrzením, že neznali skutečný věk obětí.

Majetková kriminalita

Krádež

Na prvním místě v předmětu zájmu pachatelů jsou stále šperky a finanční hotovost, v druhé řadě následuje elektronika a elektrické nářadí. Krádeže jsou nejčastěji páchany recidivisty s trestní minulostí a pachateli pod vlivem omamných a psychotropních látek. Negativním důsledkem vykrádání bytů a domů je značný počet odcizených zbraní, které se dostávají do rukou nepovolaným osobám a mohou být zneužity k páchaní další trestné činnosti.

Hospodářská kriminalita

V roce 2016 byla celková škoda v oblasti hospodářské trestné činnosti vyčíslena na 18,83 miliard Kč. Největší podíl na této sumě mají trestné činy kráčení daně, úvěrové podvody a jiné druhy podvodů.

Neoprávněné manipulace s finančními prostředky obcí

V prostředí obcí je velmi obtížné prokázat propojení úředníků a volených zástupců na kriminální prostředí. Rozhodování starostů a hospodaření obcí se ukazuje jako oblast, ve které je manipulováno s finančními prostředky při samostatném rozhodování některých veřejných činitelů a s tím souvisejícím postupem při rozhodování o veřejných zakázkách. Manipulace probíhají tak, že si podnikatelský subjekt vybere svého úředníka nebo voleného zástupce státní správy nebo samosprávy, se kterým spolupracuje během výběrového řízení a takto získané finanční prostředky si následně rozdělí. Zpravidla, až se změnou vedení, jsou objeveny nestandardní rozhodnutí a toky peněz.

Trestná činnost legalizace výnosů a praní peněz

Tento druh trestné činnosti je v současnosti doménou skupin organizovaného zločinu. Provázanost těchto skupin do všech stupňů politického života i do státních úřadů dosáhla enormních rozměrů a s určitostí můžeme hovořit o výrazných prvcích šedé ekonomiky a získávání politického vlivu těchto skupin. V roce 2016 na území ČR zadrženo 2 132 kusů padělaných českých bankovek a mincí a jejich hodnota překročila 2,2 milionu korun. Nejčastěji padělanými bankovkami české měny jsou 1000 a 500 Kč. Bankovky byly převážně tištěny na inkoustových tiskárnách a barevných tonerových kopírkách.

Duševní vlastnictví

Dlouhodobým problémem je porušování autorských práv a prodej padělků přes internet. V této oblasti převládá webhosting s nelegálně stahovanými filmy, hudbou a internetový prodej padělků. Také narůstá počet zjištěných skutků u trestného činu porušení práv k ochranné známce a jiným označením. Tato trestná činnost je zaznamenávána nejčastěji v příhraničních oblastech s Německem a Rakouskem, kde se nacházejí tržnice, jejichž prodejci se zaměřují na zahraniční klientelu, které nabízejí padělané zboží v neveřejných prostorách tržiště. Celními orgány bylo v roce 2016 zabaveno na Vietnamských tržnicích mnoho zboží, především textilu, obuvi, drogerie, hodinek a kosmetických přípravků.

Kriminalita páchaná na životním prostředí

Obchod s ohroženými druhy živočichů a rostlin je regulován legislativou EU, kterou je Česká republika vázána. S obchodem s drogami a zbraněmi je nelegální obchod s chráněnými druhy zvířat a rostlin jedním z nejvýnosnějších druhů nelegálního obchodu vůbec, světový roční obrat v obchodování se zvířaty rostlinami činí 240 miliard eur. Navíc má tento druh obchodu často organizovaný charakter a bývá propojen i s dalšími druhy kriminality (týrání zvířat, ohrožení veřejného zdraví, praní peněz, podvody, daňové úniky atd.). Bylo zjištěno, že obchod s některými cennými surovinami (slonovina, nosorožčí rohy) slouží jako zdroj financování některých teroristických skupin (Boko Haram, Islámský stát a další) (Policie ČR, 2015).

V Tabulce 4 můžeme vidět vývoj kriminality v ČR za posledních 5 let. Do sloupečku celkové kriminality jsou zahrnuty všechny typy kriminální činnosti spáchané v daném roce. Patří do ní kriminalita násilná, mravnostní, majetková, hospodářská. V roce 2017 bylo oproti předchozímu roku evidováno o téměř 15 860 trestných činů méně. Od roku 2013 kriminalita každým rokem klesá u všech druhů kriminality kromě té mravnostní, která oproti roku 2016 stoupla o 5,4 %. Nejvyšší trestná činnost byla zaznamenána v Praze a Moravskoslezském kraji. Dlouhodobý pokles kriminality je přičítán především dobré práci policistů, ekonomické stabilizaci České republiky a preventivní činnosti, díky které je veřejnost mnohem obezřetnější (Policie ČR, 2018c).

Tabulka 4

Vývoj kriminality v ČR v letech 2013-2017 (Policie ČR, 2018g).

Rok	Vraždy celkem	Celková kriminalita
2013	182	325 366
2014	160	288 660
2015	155	247 628
2016	136	218 162
2017	146	202 303

2.9 Kybernetická kriminalita

Bezpečnostní hrozby v oblasti informačních a komunikačních technologií se s přibývajícím počtem uživatelů a nových technologií nepřetržitě velmi dynamicky mění a rozvíjejí. Informační technologie, zvláště prostředí internetu, nejsou v dnešní době pouze zdrojem informací, jak tomu bylo dříve. Internet v poslední době přebírá i komunikační roli, a to díky využití sociálních sítí. Sociální sítě jsou servery a aplikace. Díky nimž mezi sebou uživatelé komunikují, sdílí fotky, videa, seznamují se, uvádí své osobní údaje atp.. Statistiky uvádějí, že občané rozvinutých západních zemí tráví na sociálních sítích v průměru jednu hodinu denně. To se stává velkým potenciálem pro bezpečnostní hrozby. Pro sociální sítě jsou dnes typické úniky osobních údajů, sdružování skupin s agresivním podtextem (rasovým, náboženským), kybernetická šikana a manipulace s veřejným míněním (politickým, snaha o ovlivnění výsledků voleb).

S nárůstem digitalizace v soukromém i veřejném sektoru vzrůstají rizika elektronických útoků. K dlouhodobým problémům se řadí kyberšpionážní kampaně, státem podporované akce, které jsou provozovány buď přímo složkami státu, nebo jinými státem placenými aktéry. Primárními cíli těchto útoků se v poslední době stala oblast vojenství a Ministerstvo zahraničních věcí, kde útočníci mohou získat informace z politické oblasti, z oblasti vojenství a diplomacie, průmyslu a energetiky.

Kyberšpionážní útoky však necílí pouze na data, ale zaměřují se i na krádeže osobních a přihlašovacích údajů v informačních a komunikačních systémech.

Mezi nejaktivnější kyberšpionážní skupiny, útočící proti zájmům České republiky, patří skupiny pocházející z Ruska a je jisté, že trend aktérů schopných vést vlastní kyberšpionážní kampaň bude v následujících letech narůstat.

Donedávna se o internetové kriminalitě mluvilo jenom v rovině teoretických úvah a prognóz, které se postupem času bohužel naplnily, a tato forma kriminality již plně vyzrála. Obětí se může stát kdokoli (jednotlivec, stát, firma) a kdykoliv ve velmi brutální formě s trvalými následky (Marešová et al., 2012; Policie ČR, 2015).

Ve virtuálním prostoru je na neustálém vzestupu i problematika mravnostních trestných činů, jakou je například ohrožování výchovy dítěte, šíření, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužívání dětí k výrobě pornografie, účast na pornografickém představení a navazování nedovolaných kontaktů s dětmi. Pachatelé těchto trestných činů využívají anonymity internetu prostřednictvím chatů a různých komunikačních fór. Bohužel samotné dětské oběti dobrovolně poskytují pachatelům intimní materiály prostřednictvím sociálních

sítí.

Dalším z negativních znaků kybernetické kriminality je sofistikované jednání pachatelů, jež je díky časté neúplnosti informací velmi obtížné dohledat a prokázat provázanost jednotlivých případů. Nejčastěji zastoupenými skupinami trestných činů jsou dnes podvodná jednání, hacking (útoky na informační systémy, účty), mravnostní delikty, porušování autorských práv a násilné a nenávistné projevy na internetu.

V České republice je gestorem problematiky kybernetické bezpečnosti Národní bezpečnostní úřad, který provozuje Národní centrum kybernetické bezpečnosti (NCKB). Národní centrum poskytuje pomoc s technickým řešením kybernetických bezpečnostních incidentů, provádí analýzu malware a zprostředkovává pro veřejnost a IT komunitu sdílení informací o incidentech a budoucím vývoji této oblasti.

2.9.1 Opatření proti kybernetické kriminalitě

Existuje spolupráce mezi Ústavem výpočetní techniky Masarykovy univerzity a Nejvyšším státním zastupitelstvím, která si klade za cíl realizovat excelentní multioborový výzkum zaměřený na nakládání s elektronickými důkazy, klasifikaci počítačové trestné činnosti a na mezinárodní spolupráci při vyšetřování kybernetické kriminality. Dále klade důraz na organizaci společných odborných akcí a výzkumných vzdělávacích aktivit.

V oblasti legislativy byla důležitým krokem příprava *novelizace zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti*, která vyplývá z potřeby nastolení souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady EU č. 2016/1148 o opatřeních zajišťujících vysokou společnou úroveň bezpečnosti sítí a informačních systémů v Evropské unii.

V oblasti potírání informační kriminality je již několikátým rokem v provozu tzv. *Hotline Policie ČR*, která byla spuštěna na internetových stránkách www.pcr.cz v roce 2012. Linka byla zřízena k hlášení závadového obsahu a aktivit v internetové síti. Od roku 2011 sleduje Policie ČR počet trestných činů spáchaných v kyberprostoru a eviduje jejich trvalý nárůst z 1 502 trestných činů v roce 2011, na 5 654 činů v roce 2017 (Tabulka 5) (Policie ČR, 2015). Dá se předpokládat, že tento trend i nadále poroste, protože neustálé vylepšování a objevování nových trendů v komunikačních technologiích přímo vybízí k tomu, aby se z kyberkriminality stal vůbec nejrozšířenější světový druh kriminality.

Tabulka 5

Kybernetické trestné činy spáchané v ČR v letech 2011–2017 (Policie ČR, 2018ch).

Struktura nápadu	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
podvodná jednání	917	1303	1863	2478	2932	3235	3140
<i>tj. %</i>	<i>61,05</i>	<i>59,36</i>	<i>59,94</i>	<i>56,99</i>	<i>58,37</i>	<i>60,54</i>	<i>55,54</i>
hacking	66	112	220	555	578	534	608
<i>tj. %</i>	<i>4,39</i>	<i>5,10</i>	<i>7,08</i>	<i>12,76</i>	<i>11,51</i>	<i>9,99</i>	<i>10,75</i>
mravnostní delikty	132	161	261	314	351	344	561
<i>tj. %</i>	<i>8,79</i>	<i>7,33</i>	<i>8,40</i>	<i>7,22</i>	<i>6,99</i>	<i>6,44</i>	<i>9,92</i>
autorskoprávní delikty	155	241	181	262	315	237	296
<i>tj. %</i>	<i>10,32</i>	<i>10,98</i>	<i>5,82</i>	<i>6,03</i>	<i>6,27</i>	<i>4,43</i>	<i>5,24</i>
násilné projevy	86	111	155	202	230	265	318
<i>tj. %</i>	<i>5,73</i>	<i>5,06</i>	<i>4,99</i>	<i>4,65</i>	<i>4,58</i>	<i>4,96</i>	<i>5,62</i>
ostatní	146	267	428	537	617	729	731
<i>tj. %</i>	<i>9,72</i>	<i>12,16</i>	<i>13,77</i>	<i>12,35</i>	<i>12,28</i>	<i>13,64</i>	<i>12,93</i>
Celkem nápad IT	1502	2195	3108	4348	5023	5344	5654

2.10 Dopravní nehody

V bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích dochází čím dál častěji k nenapravitelným škodám na lidských životech, zdraví a v neposlední řadě také na majetku. Tím se stává silniční doprava celospolečenským problémem nejen u nás, ale i po celé Evropě. Silniční doprava je fenoménem, bez kterého si život v dnešní době nedokážeme představit, neboť se v silničním provozu více či méně pohybujeme všichni bez rozdílu. Když porovnáme silniční dopravu s dopravou leteckou, železniční a vodní, najdeme zde zásadní rozdíl. Ve všech ostatních druzích dopravy řídí dopravní prostředek specializovaný pracovník, který je dopodrobna seznámen s předpisy, při jejichž porušení mu hrozí ztráta zaměstnání. To bohužel neplatí pro dopravu silniční, kde se velmi často setkáváme s osobami, které nemají požadované znalosti předpisů, nebo je vědomě porušují. Je tudíž patrné, že jedněmi z nejčastěji páchaných správních deliktů jsou delikty na úseku bezpečnosti a plynulosti

silničního provozu. Česká republika je na tyto přečiny připravena a zahrnuje jejich úpravu v několika důležitých dokumentech. Jedná se o zákon o silničním provozu, zákon o přestupcích, zákon o podmínkách provozu, zákon o silniční dopravě a zákon o pozemních komunikacích (Michálek, 2014).

2.10.1 Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011–2020

Důležitý dokument vytyčující cíle, základní principy a návrhy konkrétních opatření směřujících k zásadnímu snížení nehodovosti na silnicích v České republice, se nazývá Národní strategie bezpečnosti silničního provozu a je platný na období od roku 2011 do roku 2020. Tento materiál je dokumentem Ministerstva dopravy a jeho cílem je snížit do roku 2020 počet usmrcených v silničním provozu na úroveň průměru evropských zemí a současně oproti roku 2009 snížit počet těžce zraněných osob a to o 40 %. V Tabulce 6 můžeme vidět, že k výraznějšímu poklesu usmrcených osob v silničním provozu došlo až v roce 2015, nicméně počet nehod se každý rok navyšuje o tisíce případů. Hlavní a nejčastější příčinou dopravních nehod stále zůstává nesprávný způsob jízdy následován nepřiměřenou rychlostí a jízdou pod vlivem alkoholu nebo drog.

Zkušenosti z minulých let ukázaly, že je třeba cíleně oslovit široké spektrum subjektů a vymezit jasný prostor pro jejich spolupráci. Strategie proto tvoří podmínky pro širší propojení dalších resortů a subjektů, které mohou svou činností bezpečnost silničního provozu výrazně ovlivnit. Cestou k vytyčenému cíli je zapojení subjektů do plnění úkolů daných strategií a specifikace jejich činností v příslušném akčním programu (BESIP, 20012).

Tabulka 6

Statistika nehodovosti na území České republiky v letech 2013-2017 (Policie ČR, 2018h).

Rok	Počet nehod	Nárůst nebo pokles oproti předchozímu roku	Počet úmrtí	Nárůst nebo pokles úmrtí oproti předchozímu roku
2013	84 398	↑ 2 994	583	↓ 98
2014	85 859	↑ 1 461	629	↑ 46
2015	93 067	↑ 7 208	660	↑ 31
2016	98 864	↑ 5 797	545	↓ 115
2017	103 821	↑ 4 957	502	↓ 43

2.10.2 Prevence a dopravní výchova v oblasti bezpečnostního provozu

Centrálním orgánem státní správy ve věcech dopravy je Ministerstvo dopravy, které odpovídá za tvorbu a uskutečňování státní politiky v oblasti dopravy. Do jeho pravomocí spadá rovněž prevence v oblasti bezpečnosti silničního provozu, kterou zajišťuje samostatné oddělení Ministerstva dopravy –BESIP (BESIP, 2012). V prevenci nehodovosti se Ministerstvo dopravy zaměřuje na následující aktivity:

- tvorba výukových materiálů a projektů k vyučování dopravní výchovy v mateřských, základních a středních školách,
- zpracování výukových materiálů ovlivňujících chování účastníků silničního provozu,
- zajištění dětských dopravních hřišť pro výcvik žáků,
- školení pro lektory dopravních hřišť a učitele,
- a správa internetového portálu se zaměřením na bezpečnost silničního provozu.

Na prevenci v oblasti bezpečnosti silničního provozu se ze zákona podílí nejen Ministerstvo dopravy, ale i Policie České republiky, která se zaměřuje na následující aktivity a programy:

- "Amálka na silnici II" zaměřující se na bezpečné chování dětí v provozu a znalost dopravních značek. Dále projekt "zpátky do školy", kdy Policie ČR uspořádala týdenní program pro školy na Výstavišti v Holešovicích a každým rokem se policisté věnují osvětě v oblasti bezpečnosti silničního provozu nejen u dětí, ale i u seniorů.
- Dále se jednalo o aktivity varující před řízením pod vlivem alkoholu, léků a jiných návykových látek ve spolupráci i s Českým svazem pivovarů a sladoven. Šlo o dlouhodobé akce typu "Řídím, piju nealko pivo", "Dojed' OK!", "Alkohol za volant nepatří", "Když piju, neřídím" a další.
- Aktivity zaměřené na bezpečný pohyb chodců v silničním provozu – dlouhodobý celostátní projekt "Zebra se za tebe nerozhlédne".
- Aktivity zaměřené na řidiče a technický stav jejich vozidel –"Řidiči máte přezuto?", "Den pro kamiony" a další.
- Projekt zaměřený na mladé a začínající řidiče, finančně podpořený Evropskou unií –"Safety road".

- Projekt zaměřený na viditelnost "Vidíme se?", "Vidět a být viděn" a aktivity zaměřené na cyklisty –"Bezpečně na kole" a motocyklisty –"Nežij vteřinou" (Policie ČR, 2015).

3 CÍLE A HYPOTÉZY

Hlavním cílem této diplomové práce je zjistit pohled občanů na bezpečnost České republiky.

Dílčí cíle:

- 1) Vyhodnotit pocit bezpečí občanů v České republice.

Výzkumné hypotézy:

- Obyvatelé měst s méně než 5 000 obyvateli se cítí v místě svého bydliště bezpečněji než obyvatelé větších měst.
- Méně než 45 % respondentů bylo někdy obětmi nebo svědky trestného činu.
- Střelnou zbraň by si přáli vlastnit spíše muži než ženy.
- Nadpoloviční většina respondentů by v době migrační krize uzavřela státní hranice.

4 METODIKA

4.1 Charakteristika výzkumného souboru

Základním souborem pro výzkum byli obyvatelé z různých koutů České republiky, kdy elektronické dotazníky vyplňovali náhodní obyvatelé z Čech, Moravy a Slezska a dotazníky v tištěné podobě byli vyplněny převážně obyvateli Čech.

4.2 Výzkumné metody

Pro praktickou část mé práce jsem použila metodu dotazníkového šetření, která je vhodnou metodou z hlediska anonymity respondentů a vysoké návratnosti dotazníků. Praktické části předchází část teoretická, která poskytuje informace o problematice bezpečnosti České republiky.

K elektronickému sběru dat byl použit online dotazník od firmy SURVIO, který je oblíbený především díky své spolehlivosti a širokým možnostem kladení otázek na respondenty. Otázky v dotazníku byly formulovány tak, aby byly jasné a srozumitelné všem respondentům. Dotazník měl 24 otázek, kdy u dvaceti z nich byly odpovědi uzavřené ve formě jednoduchého zaškrtnutí vybrané odpovědi a čtyři otázky byly otevřené formou jednoduchého slovního vypsání odpovědi. Otázky byly anonymní, první čtyři otázky se týkaly věku, pohlaví, místa bydliště a dosaženého vzdělání respondentů. Následovaly otázky týkající se názoru na činnost Policie ČR a obecní policie, pocitu bezpečí v současné České republice a závěrečná otázka byla dobrovolná s možností vyjádření vlastního názoru k dotazníku nebo bezpečnostní situaci v České republice. Vyplnění dotazníku trvalo zhruba od 5 do 15 minut. Pokyny k vyplnění dotazníku, jak odpovídat na otázky a informace o mé diplomové práci, byly písemně vepsány přímo před první otázkou dotazníku. Součástí úvodních informací bylo poděkování za čas strávený jeho vyplňováním.

4.3 Průběh sběru dat

Dotazníky byly uveřejněny v elektronické formě na sociálních sítích a ve vytištěné formě expedovány mezi své známé a osoby žijící v oblasti, ze které pocházím (Královéhradecký kraj) a mezi osoby z místa, kde studuji (Olomoucký kraj). Na sběr

dotazníků bylo vymezeno 21 dnů. Za tuto dobu se mi podařilo získat 79 dotazníků v elektronické podobě a 36 v tištěné podobě, dohromady tedy 115 dotazníků. Všechny dotazníky byly kompletní, tudíž návratnost byla 100 %. Spolehlivou návratnost připisuji především internetovému dotazníku, ve kterém se dají zadat povinné otázky, které zaručí odpověď na každou otázku. U tištěných dotazníků bylo pohlídáno, aby dotazovaní odpověděli na všechny otázky. Při nejasnostech byl respondentům individuálně vysvětlen význam jednotlivých otázek.

4.4 Statistické zpracování

Informace ze sesbíraných dotazníků byly ručně zpracovány za pomoci jednoduché popisné statistiky v programu Microsoft Office Excel 2016 do podoby grafů a tabulek.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V této části práce se zabývám vyhodnocením jednotlivých otázek. Výsledky u každé otázky byly převedeny do tabulky, kde n značí počet respondentů a % znamená procento odpovědí z celku. Každá tabulka je okomentována.

1. Jaké je vaše pohlaví?

a) Muž

b) Žena

Dotazník byl vyplněn celkem 115 respondenty. Z Tabulky 7 vyplývá, že celkový soubor tvořili ze 33 % muži a z 67 % ženy. Tato otázka je rozřazovacího charakteru, později mi pomůže potvrdit či vyvrátit dané hypotézy.

Tabulka 7

Pohlaví

	n	%
Muž	38	33
Žena	77	67

Poznámka. n = celkový počet

2. Jaký je váš věk?

Do této otevřené otázky každý respondent uvedl svůj věk. Věk respondentů jsem rozřadila do sedmi skupin po 10 letech. Z Tabulky 8 je patrné, že největší počet zástupců tvořila věková kategorie do 29 let (53,1 %), následována věkovou skupinou 50–59 let (17,4 %), jako třetí největší byla skupina od 40 do 49 let (10,4 %), skupina od 30 do 39 let tvořila 9,6 % a zbývajících 9,6 % patřilo respondentům ve věku od 60 do 89 let.

Tabulka 8

Věk

	n	%
20–29 let	61	53,1
30–39 let	11	9,6
40–49 let	12	10,4
50–59 let	20	17,4
60–69 let	6	5,2
70–79 let	3	2,6
80–89 let	2	1,7

Poznámka. n = celkový počet

3. *Vzdělání:*

- a) *Základní*
- b) *Středoškolské*
- c) *Vysokoškolské*

Co se týče vzdělání, 59 % respondentů vyplňujících dotazník uvedlo jako nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské, 37 % vysokoškolské a 4 % základní. Vysokoškolské vzdělání bylo nejčastěji uvedeno u respondentů v nejmladší věkové kategorii a v kategorii do 39 let. Základní vzdělání uvedlo pět respondentů ve věku od 50 do 89 let (Tabulka 9).

Tabulka 9

Vzdělání

	n	%
Základní	5	4
Středoškolské	68	59
Vysokoškolské	42	37

Poznámka. n = celkový počet

4. *Kolik obyvatel má město, ve kterém žijete?*

- a) *Pod 5 000 obyvatel*
- b) *5000 – 30 000 obyvatel*
- c) *30 000 – 100 000 obyvatel*
- d) *100 000 a více*

Tabulka 10 uvádí, v jak velkém městě (dle počtu obyvatel) respondenti žijí. Největší počet, 36 % tvoří respondenti malých měst s 5000 obyvateli a méně, následovány respondenty z měst od 5000 do 30 000 obyvatel (30 %), 24 % respondentů uvedlo jako odpověď město nad 100 000 obyvatel a nejnižší skupinu tvořili obyvatelé z měst s 30 000–100 000 obyvateli.

Tabulka 10

Velikost města

	n	%
Pod 5 000	41	36
5 000–30 000	35	30
30 000–100 000	11	10
100 000 a více	28	24

Poznámka. n = celkový počet

5. Cítíte se v místě, kde žijete bezpečně?

- a) *Ano*
- b) *Ne*

Tabulka 11 uvádí velmi pozitivní informaci a tou je, že se v místě svého bydliště 96 % respondentů cítí bezpečně. Nejbezpečněji se cítí obyvatelé v městech pod 5 000 obyvatel (39 odpovědí), následovány 33 odpověďmi respondentů z měst nad 5 000 obyvatel.

Tabulka 11

Pocit bezpečí v místě bydliště

	n	%
Ano	110	96
Ne	5	4

Poznámka. n = celkový počet

6. Cítíte se bezpečně kdekoliv v ČR?

- a) *Ano*
- b) *Ne*

Otázka ohledně pocitu bezpečí na kterémkoliv místě v ČR už tak pozitivní jako předchozí otázka o pocitu bezpečí v místě bydliště nebyla, ale přesto 59 % respondentů uvedlo, že se cítí být v bezpečí na různých místech v celé České republice (Tabulka 12).

Tabulka 12

Pocit bezpečí kdekoliv v ČR

	n	%
Ano	68	59
Ne	47	41

Poznámka. n = celkový počet

7. Myslíte si, že služebna Městské policie nebo Policie ČR ve městě ovlivňuje míru trestné činnosti?

- a) *Ano*
- b) *Ne*
- c) *Nevím*

Tabulka 13 ukazuje, že 52 % respondentů je přesvědčeno o pozitivním vlivu policejní služebny na míru trestné činnosti. 26 % respondentů není o přínosu služebny ve městě přesvědčeno a 22 % si není jisto svou odpovědí.

Tabulka 13

Vliv policejní služebny na míru trestné činnosti

	n	%
Ano	60	52,2
Ne	30	26,1
Nevím	25	21,7

Poznámka. n = celkový počet

8. Souhlasíte s instalací kamerového systému v ulicích?

- a) *Ano*
- b) *Ne*

V kontroverzní otázce, která často dělí občany na dva tábory se 74 % respondentů vyslovilo pro instalaci kamerového systému v ulicích a pouze 26 % bylo proti jeho používání.

Tabulka 14

Kamerový systém v ulicích

	n	%
Ano	85	74
Ne	30	26

Poznámka. n = celkový počet

9. Máte větší důvěru v činnost Policie ČR nebo Městské policie?

- a) *Policie ČR*
- b) *Městské policie*
- c) *Nevím*

Z Tabulky 15 vyplývá, že 61 % respondentů vkládá svoji důvěru v Policii ČR, pouze 14 % v městskou policii a 25 % respondentů si nebylo jisto svou odpovědí.

Tabulka 15

Důvěra v policii

	n	%
Policie ČR	70	61
Městské policie	16	14
Nevím	29	25

Poznámka. n = celkový počet

10. Myslíte si, že by měli mít městští policisté širší pravomoci?

- a) *Ano*
- b) *Ne*
- c) *Nevím*

V Tabulce 16 jsou uvedeny názory respondentů na pravomoci městských policistů. 44 % respondentů si myslí, že by městští policisté měli mít při výkonu služby širší pravomoci, 36 % takový názor nesdílí a 21 % si není jisto odpovědí.

Tabulka 16

Pravomoci městských policistů

	n	%
Ano	50	44
Ne	41	36
Nevím	24	21

Poznámka. n = celkový počet

11. Stali jste se někdy obětí nebo svědkem trestného činu?

- a) *Ano*
- b) *Ne*

Z Tabulky 17 vyplývá, že 47 % respondentů bylo někdy obětmi nebo svědky trestného činu. Kladná odpověď na otázku se týkala 31 žen a 23 mužů. 53 % respondentů nikdy žádný trestný čin nespatriilo.

Tabulka 17

Respondenti obětmi trestného činu

	n	%
Ano	54	47
Ne	61	53

Poznámka. n = celkový počet

12. Jak jste tuto událost řešili?

- a) Ohlásili jste událost na policii
- b) Řešili jste událost sami, vlastními silami, bez pomoci policie
- c) Událost jste neřešili (ignorovali)

V otázce, jak se respondenti chovali při řešení trestné činnosti, které byli svědky, nebo se stala přímo jim, z počtu 47 respondentů odpovědělo 79 % tak, že ohlásilo událost na policii. 13 % řešilo událost svépomocí a 8 % událost neřešilo (Tabulka 18).

Tabulka 18

Řešení trestného činu

	n	%
Ohlásili jste událost na policii	37	79
Řešili jste událost sami	6	13
Událost jste neřešili	4	8

Poznámka. n = celkový počet

13. Souviselo vaše rozhodnutí s důvěrou v policii?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

V Tabulce 19 je uvedeno, zda rozhodování při řešení trestného činu, ať už bylo jakékoliv, souviselo s důvěrou v policii. Ze 47 odpovědí 66 % respondentů uvedlo že ano, 19 % vybralo odpověď ne a 15 % si odpovědí nebylo jisto.

Tabulka 19

Důvěra v policii při řešení trestného činu

	n	%
Ano	31	66
Ne	9	19
Nevím	7	15

Poznámka. n = celkový počet

14. Řešili byste situaci stejně, pokud by se vám znovu přihodila?

- a) *Ano*
- b) *Ne*

Při otázce, zda by se respondenti při té samé situaci zachovali stejně, odpovědělo kladně 83 % a negativně 17 % ze 47 respondentů (Tabulka 20).

Tabulka 20

Řešení stejné situace

	n	%
Ano	39	83
Ne	8	17

Poznámka. n = celkový počet

15. Je váš pohled na policii ovlivňován názory jiných lidí či médií?

- a) *Ano*
- b) *Ne*
- c) *Nevím*

Tuto otázku podle Tabulky 21 kladně zodpovědělo 33 % respondentů, 61 % odpovědělo negativně a 6 % si svým názorem nebylo jisto.

Tabulka 21

Ovlivnění názory ostatních

	n	%
Ano	38	33
Ne	70	61
Nevím	7	6

Poznámka. n = celkový počet

16. Která z bezpečnostních složek by se měla podílet na zajištění vnitřní bezpečnosti státu nejvíce?

- a) *Policie České republiky*
- b) *Městská policie*
- c) *Integrovaný záchranný systém*

- d) *Soukromé bezpečnostní služby*
- e) *Armáda České republiky*

Podle 69,6 % respondentů by se na vnitřní bezpečnosti státu měla podílet Policie ČR. 13,9 % respondentů raději zvolilo Armádu ČR, 9,6 % složky integrovaného záchranného systému 4,3 % městskou policii a 2,6 % zvolilo soukromé bezpečnostní složky (Tabulka 22).

Tabulka 22

Podíl bezpečnostních složek na zajištění vnitřní bezpečnosti státu.

	n	%
Policie ČR	80	69,6
Armáda ČR	16	13,9
Integrovaný záchranný systém	11	9,6
Městská policie	5	4,3
Soukromé bezpečnostní složky	3	2,6

Poznámka. n = celkový počet

17. Co je v současné době pro Českou republiku skutečně závažný problém, kterým je třeba se zabývat? (Vyberte 3 možnosti)

- a) *Migrační krize*
- b) *Terorismus*
- c) *Korupce*
- d) *Kriminalita*
- e) *Extremismus*
- f) *Organizovaný zločin*

V této otázce bylo úkolem respondentů zvolit 3 podle nich nejzávažnější problémy, kterými by se ČR měla zabývat nejvíce. Většinu odpovědí (81) získala korupce, následována kriminalitou s 68 hlasy, organizovaným zločinem s 65, extremismem, který vybralo 48 respondentů, problém migrační krize zvolilo 35 osob a jako nejmenší hrozbu vybralo 24 osob terorismus (Tabulka 23).

Tabulka 23

Nejzávažnější problémy v ČR dle respondentů.

	n
Korupce	81
Kriminalita	68
Organizovaný zločin	65
Extremismus	48
Migrační krize	35
Terorismus	24

Poznámka. n = celkový počet

18. Která trestná činnost z vašeho pohledu nejvíc ohrožuje vaši bezpečnost?

Tuto otázku jsem položila jako otevřenou s možností zvolit jakoukoliv trestnou činnost, která respondentům přišla jako nejzávažnější pro jejich bezpečnost.

Respondenti se nejčastěji shodli na kriminalitě – tato odpověď padla celkem 31x. Následovalo 17 odpovědí týkajících se krádeží a třetí nejpočetnější skupinou byla korupce s 8 názory. 7 respondentů označilo jako nejnebezpečnější problém migrace a dalších 7 respondentů má obavy z alkoholismu a drogových závislostí spoluobčanů. Dále 6 respondentů označilo jako nejnebezpečnější napadení s následkem ublížení na zdraví a po pěti odpovědích následovalo znásilnění, extremismus, dopravní nehody spojené s pirátstvím, alkoholem a drogami na pozemních komunikacích. Celkem 5 respondentů má největší obavy z násilí. Čtyři respondenti vyjádřili své obavy spojené s nedůvěrou ve vládu ČR a neschopností politiků a čtyři respondenti se negativně vyjádřili k terorismu. Po třech hlasech poté získaly problémy jako je organizovaný zločin, extremismus a terorismus. Obavu z vraždy vyjádřili 2 respondenti.

19. Máte obavy z teroristického útoku v ČR?

- a) *Ano*
- b) *Ne*

Z Tabulky 24 vyplývá, že strach z teroristických útoků v ČR má 36,5 % respondentů a zbylých 63,5 % se necítí být terorismem ohroženo.

Tabulka 24

Obavy z teroristického útoku

	n	%
Ano	42	36,5
Ne	73	63,5

Poznámka. n = celkový počet

20. Je podle vás ČR připravena případnému teroristickému činu předejít?

- a) *Ano*
- b) *Ne*
- c) *Nevím*

Při otázce na připravenost ČR předejít teroristickému činu odpovědělo 11 % respondentů pozitivně, 49 % negativně a 40 % neví, zda je ČR schopna těmto činům čelit.

Tabulka 25

Připravenost ČR předejít teroristickému činu

	n	%
Ano	13	11
Ne	56	49
Nevím	46	40

Poznámka. n = celkový počet

21. Uzavřeli byste v době migrační krize státní hranice?

- a) *Ano*
- b) *Ne*
- c) *Nevím*

V Tabulce 26 je znázorněn názor občanů na možnost uzavření státních hranic v době migrační krize. 44 % respondentů by hranice uzavřelo, 43 % ne a 14 % osob neví.

Tabulka 26

Uzavření státních hranic v době migrační krize

	n	%
Ano	50	44
Ne	49	43
Nevím	16	14

Poznámka. n = celkový počet

22. Podpořili byste právo volného držení střelné zbraně v ČR?

- a) *Ano*
- b) *Ne*
- c) *Nevím*

Dotaz na právo volného držení zbraní v ČR zodpovědělo 14 % respondentů pozitivně, 80 % bylo proti a 6 % nevědělo, jak odpovědět. Když se na tuto otázku podíváme z hlediska pohlaví, pro právo na držení zbraně bylo 10 mužů a 6 žen (Tabulka 27; 28).

Tabulka 27

Podpora volného držení zbraní

	počet	%
Ano	16	14
Ne	92	80
Nevím	7	6

Poznámka. n = celkový počet

Tabulka 28

Názor dle pohlaví

	n1	n2
Ano	10	6
Ne	26	66
Nevím	2	5

Poznámka. n1 = celkový počet mužů, n2 = celkový počet žen

23. Chtěli byste vy sami mít k dispozici střelnou zbraň?

a) Ano

b) Ne

V Tabulce 28 můžeme vidět, že pouze 23,5 % ze všech dotazovaných by si přálo mít ve vlastnictví střelnou zbraň, zbývajících 76,5 % se k této otázce vyjádřilo negativně. Pokud vyhodnotíme odpovědi podle pohlaví, zjistíme, že střelnou zbraň by vlastnili raději muži (19 odpovědí), k otázce se pozitivně vyjádřilo pouze 8 žen (Tabulka 29;30).

Tabulka 29

Vlastnictví zbraně

	n	%
Ano	27	23,5
Ne	88	76,5

Poznámka. n = celkový počet

Tabulka 30

Názor dle pohlaví

	n1	n2
Ano	19	8
Ne	19	69

Poznámka. n1 = celkový počet mužů, n2 = celkový počet žen

24. Pokud máte osobní názory a doplňení, napište je prosím.

Poslední otázku jsem zvolila jako dobrovolnou a otevřenou pro možnost osobního vyjádření ať už k celému dotazníku, nebo k bezpečnostní situaci v ČR. Názory respondentů uvedu v následující kapitole věnované diskuzi.

6 DISKUZE

I když je v současné době riziko přímého vojenského napadení našeho území nízké, je potřeba si uvědomovat závažnost nevojenských hrozeb, kterými jsou například přerušení dodávek strategických surovin, negativní aspekty mezinárodní migrace, závažná hospodářská a finanční kriminalita a kriminalita obecně nebo nové aspekty terorismu a téma kybernetické bezpečnosti (MZV, 2017). V neposlední řadě je důležité zmínit rizika extremismu a velký problém bezpečnosti silničního provozu. Záměrem této práce bylo zjistit pohled občanů na bezpečnost České republiky, na složky podílející se na její bezpečnosti a rizika a problémy ohrožující bezpečný chod ČR. Následným úkolem bylo vyhodnotit samotný pocit bezpečí občanů České republiky v této zemi.

Z výsledků je patrné, že nadpoloviční většinu respondentů tvořily ženy a věk respondentů z poloviny zastupovala kategorie mladších občanů od 21 do 29 let. Převahu této věkové kategorie připisují jejímu častému výskytu na sociálních sítích, kde se také dostala k elektronickému dotazníku. Respondenti byli z velké části středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní s minimem zástupců se základním vzděláním. Dotazníkového šetření se účastnili obyvatelé jak malých, tak středních a velkých měst.

Podle nejrozšířenějších názorů v kvalitativním šetření od Herzmana et al. (2004) nemá policie u občanů vysokou míru důvěry, a zvláště policie městská. Podle častého mínění respondentů je policie obecně spojována s korupcí a alibismem. Pokud se v mé práci podíváme na výsledek otázky týkající se pohledu občanů na zajišťování bezpečnosti státu, 70 % respondentů se shodlo, že hlavní podíl na udržování bezpečnosti státu by měla mít Policie ČR, což se neshoduje s výrokem předchozího uvedeného výzkumu a vypovídá o důvěře občanů v Policii ČR. Při otázce, zda občané vkládají důvěru spíše v Policii ČR nebo městskou policii, se pouze 14 % respondentů vyslovilo ve prospěch městské policie. Toto číslo by mohlo mít úzkou souvislost s názorem, který sdílí téměř polovina respondentů, že by městští policisté měli mít při výkonu služby širší pravomoci. Právě u respondentů, kteří městským policistům nedůvěřují tolik jako Policistům ČR, mohou hrát pravomoci velkou roli. Dále v otázkách ohledně policie je 52 % respondentů přesvědčeno o pozitivním vlivu policejní služebny na míru trestné činnosti ve městech. V kontroverzní otázce týkající se používání kamerových záznamů k zajištění bezpečnosti v ulicích měst se 74 % respondentů vyslovilo jasně pro, což potvrzuje i Herzmann et al. (2004), podle kterého je veřejnost relativně vstřícná k zavádění opatření, která by měla vést ke snížení rizika teroristických útoků, pokud tato

opatření příliš nezasahují do jejího soukromí. Tento blok otázek týkajících se policistů v České republice hodnotím kladně z hlediska důvěry v Policisty ČR, která je na celkem vysoké úrovni. Také hodnotím kladně vysokou neovlivnitelnost občanů (61 %) v pohledu na policii ze strany médií a ostatních občanů, kteří často mají snahu některé kauzy mylně překrucovat a publikovat lži a nepravdy o policistech. Na základě těchto výsledků by se dalo uvažovat nad rozšířením pravomocí pro policisty městské policie, kteří jsou díky svým nedostatečným kompetencím občany zavržováni. U poslední otevřené otázky se jeden z respondentů vyjádřil pro posílení kriminální a pořádkové služby Policie ČR a další respondent by zlepšil úroveň vzdělání policistů v sociálních interakcích.

Dílčím cílem této práce bylo vyhodnotit pocit bezpečí občanů v České republice. Když posoudíme pocit bezpečí v místě bydliště občanů, najdeme zde velice pozitivní informaci, která ukazuje, že se v místě svého bydliště 96 % respondentů cítí bezpečně. Tato otázka zároveň potvrzuje mou první hypotézu, ve které jsem předpokládala, že nejbezpečněji se v místě svého bydliště cítí respondenti menších měst pod 5 000 obyvatel. Obyvatelé těchto měst se skutečně cítí nejbezpečněji – pozitivně na tuto otázku odpovědělo 39 obyvatel tohoto typu měst. Co se týče celorepublikové otázky ohledně bezpečnosti občanů při pohybu mimo místo svého bydliště, v bezpečí se cítí být 59 % respondentů což znamená, že téměř každý druhý respondent se v nějaké části České republiky cítí být v ohrožení. Mnoho respondentů sice vyjádřilo obavy při pohybu mimo místo svého bydliště, otázka však neurčila, zda se tak cítí po celé republice, nebo jen v některých jejích částech. Z výsledku by se tedy dalo usoudit, že v České republice existují místa, která jsou pro občany z jejich subjektivního pocitu nebezpečná, což také dokazují objektivní informace, které ukazují na méně bezpečná místa v ČR, jakými jsou například pohraniční oblasti, sever Čech a větší města, která se potýkají se zvýšenou kriminalitou (Mapa kriminality, 2018). U této otázky se menší číslo, než u předchozí otázky dalo předpokládat, protože Herzmann et al. (2004) uvádí, že s pocitem bezpečí je spojováno především známé prostředí domova a nejbližších osob a pocit nebezpečí je více pocíťován v neznámém prostředí a v přítomnosti neznámých lidí.

V části práce týkající se bezpečnostních rizik jsem se zaměřila na otázky, ve kterých respondenti mohli vyjádřit obavy z určitých hrozeb, kterými se cítí být ohroženi, nebo z nich mají největší obavy. Herzmann et al. (2004) uvádí, že po událostech v září 2001 se z pohledu občanů ČR stal pro svět hrozbou číslo jedna mezinárodní terorismus. Obavy z něj na území našeho státu jsou značné, nejvíce se však lidé cítí být ohroženi pouliční kriminalitou a také provozem na ulicích, silnicích a dálnicích. Informaci o obavách z terorismu jsem ve výzkumu vyvrátila, nicméně kriminalita je opravdu v popředí obav. Při otázce, jaká trestná činnost

ohrožuje bezpečnost respondentů nejvíce, se většina shodla právě na kriminalitě. Tuto odpověď následovaly obavy z krádeží a korupce, napadení, znásilnění, extremismus, obavy z dopravních nehod a další. Ke kriminalitě mohu doplnit, že 47 % respondentů se už někdy stalo svědky nebo oběťmi trestného činu, z čehož mohou vyplývat právě obavy z kriminality. Zde je rovněž vyvrácena moje druhá hypotéza, ve které jsem předpokládala, že méně než 45 % respondentů se někdy stalo oběťmi nebo svědky trestného činu. Při řešení trestného činu se 79 % respondentů, kteří byli oběťmi nebo svědky trestného činu, obrátilo na policii a 66 % to udělalo z toho důvodu, že do policie vkládá důvěru. Při opětovném řešení té samé situace by se 83 % respondentů obrátilo na policii znovu, což vypovídá o značné spolehlivosti této bezpečnostní složky při výkonu služby.

Dále každý z respondentů vybral 3 skutečně závažné problémy, kterými by se měla Česká republika zabývat. Podle respondentů je nejzávažnějším problémem korupce, což svědčí o možné nedůvěře českých občanů v politický systém, soudnictví a další. Korupci následoval terorismus a kriminalita. 64 % respondentů se vyjádřilo, že nemá obavy z teroristického útoku v České republice a 49 % má obavy, že Česká republika není terorismu schopna předejít. Nejspíše proto terorismus obsadil třetí příčku v problémech, kterými by se měla ČR zabývat a investovat třeba více materiálních prostředků a času do prevence proti terorismu. Otázkou migrační krize, která je aktuálním tématem po celé Evropě, se podle výsledků výzkumu čeští občané příliš nezabývají. Jeden respondent v poslední otevřené otázce uvedl, že migrační krize se nás zatím tolik netýká. Problém migrace se v otázce bezpečnostních hrozeb objevil až na posledních příčkách a s názorem na uzavření státních hranic se ztotožnilo 44 % respondentů, což vyvrací mou hypotézu, ve které jsem předpokládala souhlas nadpoloviční většiny s uzavřením státních hranic. V poslední otevřené otázce se objevil názor: „*Státní hranice zcela neuzavírat, ale maximálně střežit jejich propustnost*“. To by mohlo být prevencí příchodu nelegálních migrantů do ČR, i když ze statistik Ministerstva vnitra (2018c) vyplývá, že počet nelegálních migrantů se od roku 2015 výrazně snižuje.

Právo volného držení střelných zbraní v ČR by podpořilo pouze 16 respondentů a k možnosti osobního vlastnictví střelné zbraně se pozitivně vyjádřilo 27 respondentů. Z 27 respondentů, kteří by chtěli vlastnit zbraň, bylo 19 mužů a 8 žen. Tento počet potvrzuje moji hypotézu, která zněla, že střelnou zbraň by si přáli vlastnit spíše muži než ženy. V poslední otevřené otázce vyjádřili názor dva muži, podle kterých má každý právo bránit svou rodinu a majetek. Tento názor by mohl být tím hlavním důvodem, proč i ostatní muži chtějí vlastnit

střelnou zbraň. Podle dalšího respondenta mužského pohlaví jsou zákony ohledně držení střelných zbraní v současné době nastaveny dobře (jak z pohledu dostupnosti, tak přísnosti).

Z výsledků šetření by se dalo říci, že bezpečnost České republiky je z pohledu občanů na celkem dobré úrovni. Respondenti se vyjádřili pozitivně především k práci Policie ČR, která zajišťuje bezpečnost Českého státu a má důvěru respondentů. Strach občanů ze současných celosvětových hrozeb není tak veliký, panují obavy spíše z trestných činů na místní úrovni, především z kriminality, která je v některých částech ČR opravdu na vysokých číslech a z korupce (nedůvěra občanů ve složky justice a politiky). Několik názorů se shodlo na odporu k vládě a politikům ČR. Pokud se důvěra v Policii bude zlepšovat, nebo zůstane alespoň na stejné úrovni jako dnes, určitě se pohled občanů na bezpečnost republiky nezhorší, naopak by se mohl ještě zlepšit. To ovšem za předpokladu, že policejní složky nebudou v její práci stagnovat, ale budou používat nové metody při zjišťování a vyšetřování trestných činů, zacílí svou práci na jejich prevenci a budou vhodně a na profesionální úrovni spolupracovat a komunikovat s občany.

Limity studie

- Nepoměr v zastoupení pohlaví, který se nedá ovlivnit u elektronických dotazníků, ke kterým má na sociálních sítích přístup každý. Větší zastoupení jednoho pohlaví však nemělo vliv na výsledky.

7 ZÁVĚRY

- Občané se v místě svého bydliště cítí bezpečně.
- V České republice existují místa, ve kterých se občané necítí bezpečně.
- Občané mají důvěru v Policii ČR, která zajišťuje jejich bezpečí.
- Z pohledu občanů je v dnešní době pro Českou republiku největším problémem korupce.
- Největší strach u občanů vyvolává kriminalita a násilí.

8 SOUHRN

Hlavním cílem diplomové práce bylo realizovat výzkum, který by zjistil pohled občanů na bezpečnost České republiky. Dílčím cílem bylo vyhodnotit pocit bezpečí občanů žijících v České republice. Dále byly stanoveny 4 hypotézy, které jsem vyhodnotila v diskuzi společně s ostatními výsledky. Práce se skládá z přehledu poznatků, kde se nachází pojmy spojené s bezpečností, policií a riziky a hrozbami nejen v ČR, ale i ve světě. Druhou částí práce je výzkumné šetření.

Ke zhotovení výzkumné části práce byla použita metoda dotazníkového šetření, kdy byly informace získávány pomocí elektronického a tištěného dotazníku. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 115 respondentů, zástupců obou pohlaví, z různých koutů České republiky. Návratnost dotazníků byla stoprocentní, především díky spolehlivosti elektronických dotazníků a osobního kontaktu s respondenty vyplňujícími tištěné dotazníky.

Poznatky z výzkumu poukazují na fakt, že bezpečnost v České republice je na dobré úrovni. Občané se pozitivně vyjádřili k důvěře v Policii, která svými prostředky zajišťuje bezpečí občanů. Občané nemají velký strach z mezinárodních bezpečnostních hrozeb a rizik, obávají se spíše hrozeb na národní úrovni, jakými jsou korupce a kriminalita.

9 SUMMARY

The main goal of the diploma thesis was to carry out research, which would find out the citizen's security view about the Czech Republic. The secondary goal was to assess the safety feelings among citizens living in the Czech Republic. There were also 4 hypotheses that I evaluated together with the other results in the discussion. The thesis consists of security, police and threat facts overview. Not only in the Czech Republic, but also in the world. The second part of the thesis is a research survey.

A questionnaire survey method was used to make the research part of the work, where the information were obtained by using an electronic and printed questionnaire. The questionnaire survey was completed by 115 respondents, representatives of both sexes, from different corners of the Czech Republic. The return of the questionnaires was 100 %, mainly thanks to the reliability of electronic questionnaires and personal contact with the respondents filling in the printed questionnaires.

Research findings point to the fact that security in the Czech Republic is at good level. Citizens positively expressed their confidence in Police. Citizens are not very afraid of international security threats and risks, they feel more threats at national level, in corruption and crime.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

- BESIP (2012). *Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011-2020 po revizi a aktualizaci*. Retrieved 1. 4. 2018 from the World Wide Web: <http://www.ibesip.cz/cz/strategie/narodni-strategie-bezpecnosti-silnicniho-provozu/nsbsp-2011-2020>
- Brzybohatý, M. (1999). *Terorismus I*. Praha: Police history.
- Brzybohatý, M., Cheníček, J., Hos, J., Janečková, B., Kroupa, M., & Slávik, D. (2001). *Terorismus a my: Základy sebeobrany*. Praha: Computer Press.
- Dančák, B. & Šimíček, V. (2002). *Bezpečnost České republiky. Právní aspekty situace po 11. září 2001*. Brno: Masarykova univerzita.
- Danics, Š. (2002). *Extremismus – hrozba demokracie*. Praha: Police history.
- Filipec, O. (2017). *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Nakladatelství Univerzity Palackého.
- Foukalová, K., Jasovská, D., Kopal, J., Obrovská, L., & Tošovský, M. (2010). *Bezpečnost a právo na místní úrovni: legislativní předpoklady prosazování community policing po změně zákona o policii České republiky*. Praha, Česká republika: Otevřená společnost, o.p.s., Centrum ProPolice.
- Foukalová, K., Jasovská, D., Kopal, J., Obrovská, L., & Tošovský, M. (2010). *Bezpečnost a právo na místní úrovni: legislativní předpoklady prosazování Community policing po změně zákona o policii České republiky*. Praha: Otevřená společnost, o.p.s. – Centrum ProPolice.
- Global terrorism database (2017). *Incidents over time*. Retrieved 17. 3. 2018 from the World Wide Web:<http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?expanded=no&search=czech+republic>
- Herzmann, J., Černý, J., Česal, J., Hampl, S., & Hendrych, J. (2004). *Vnímání problematiky bezpečnostní politiky českou veřejností. Sociologický výzkum*. Praha: Factum Invenio, s.r.o.
- Charvát, J. (2007). *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál.
- Chmelík, F. (2014). *Manuál pro publikování v kinantropologii podle normy APA*. Olomouc: Univerzita Palackého.

- Chmelík, J. (2001). *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha, Česká republika: Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka.
- Jirásková, V. (1999). *Občan v demokratické společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon).
- Mapa kriminality. (2018). *Mapa kriminality*. Retrieved 19. 4. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mapakriminality.cz/o-aplikaci/>.
- Mareš, M. (2005). *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií.
- Marešová, A., Bohman, M., Fořt, I., Koňářík, M., Kovařík, Z., Krulík, O., ... Stolín, V. (2012). *Bezpečnostní situace v České republice, Sborník odborných studií a statí*. Česká republika: Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR.
- Míchálek, R. (2014). *Správní delikty na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu*. Praha: Wolters Kluwer, a.s.
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2009). *Typologie terorismu*. Retrieved 17. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2009). *Výčet preventivních aktivit*. Retrieved 4. 4. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/clanek/vycet-preventivnich-aktivit.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2010). *Co je extremismus*. Retrieved 19. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2010). *V čem spočívá hrozba extremismu*. Retrieved 4. 4. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/clanek/v-cem-spociva-hrozba-extremismu.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2016). *Statistika kriminality*. Retrieved 29. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2017a). *Čtvrtletní zprávy o extremismu Odboru bezpečnostní politiky MV*. Retrieved 19. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-extremismu-odboru-bezpecnostni-politiky-mv.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2017b). *Výroční zprávy o extremismu a koncepcí boje proti extremismu*. Retrieved 4. 4. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

- Ministerstvo vnitra České republiky. (2018a). *Legální migrace*. Retrieved 18. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/legalni-migrace.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2018b). *Strategie migrační politiky České republiky*. Retrieved 18. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2018c). *Cizinci s povoleným pobytem*. Retrieved 6. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/migrace/docDetail.aspx?docid=21609249&doctype=ART>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2018d). *Nelegální migrace*. Retrieved 18. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2018e). *Často kladené dotazy*. Retrieved 25. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-casto-kladene-dotazy-casto-kladene-dotazy.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2018f). *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016*. Retrieved 4. 4. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2016.aspx>
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2018g). *Úvod do problematiky obecní (městské) policie*. Retrieved 6. 4. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/clanek/uvod-do-problematiky-obecni-mestske-policie.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. (2017). *Vláda aktualizovala Bezpečnostní strategii České republiky*. Retrieved 23. 3. 2018 from the World Wide Web: https://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2015/tiskove_zpravy/x2015_02_04_vlada_aktualizovala_bezpecnostni_strategii.html
- Němec, M. (1996). *Občan a policie*. Praha: Naše vojsko.
- Novák, J. (2014a). *Vnitřní a vnější bezpečnost státu*. Olomouc: Nakladatelství Univerzity Palackého.
- Novák, J. (2014b). *Základy ochrany obyvatelstva*. Olomouc: Nakladatelství Univerzity Palackého.
- Policie České republiky. (2017). *Policie České republiky. Police of the Czech Republic*. Praha: Policejní prezidium České republiky.

- Policie České republiky. (2015). *Statistiky kriminality – dokumenty*. Retrieved 31. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>
- Policie České republiky. (2016). *Vyhodnocení nelegální migrace za rok 2015*. Retrieved 25. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.policie.cz/clanek/vyhodnoceni-nelegalni-migrace-za-rok-2015.aspx>
- Policie České republiky. (2018). *Nový zákon o Policii ČR*. Retrieved 27. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.policie.cz/clanek/novy-zakon-o-policii-cr.aspx>
- Policie České republiky. (2018.). *Nelegální migrace v České republice za rok 2017*. Retrieved 25. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.policie.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice-za-rok-2017.aspx>
- Policie České republiky. (2018a). *Nelegální migrace v ČR za rok 2016*. Retrieved 25. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.policie.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-cr-za-rok-2016.aspx>
- Policie České republiky. (2018e). *Policie České republiky*. Retrieved 27. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>
- Policie České republiky. (2018f). *Kriminalita za rok 2017*. Retrieved 31. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.policie.cz/clanek/kriminalita-za-rok-2017.aspx>
- Policie České republiky. (2018g). *Kriminalita*. Retrieved 31. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>
- Policie České republiky. (2018h). *Statistika nehodovosti*. Retrieved 1. 4. 2018 from the World Wide Web: <http://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-178464.aspx>
- Policie České republiky. (2018ch). *Kyberkriminalita*. Retrieved 4. 4. 2018 from the World Wide Web: <http://www.policie.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx>
- Portál krizového řízení v Jihomoravském kraji. (2018). *Vyhlašování krizových stavů*. Retrieved 9. 3. 2018 from the World Wide Web: <http://krizport.firebrno.cz/dokumenty/vyhlasovani-krizovych-stavu>
- Svobodová, K. (2013). *Terorismus jako bezpečnostní hrozba pro EU*. Diplomová práce, Bankovní institut vysoká škola Praha, Katedra práva a veřejné správy.
- Vávra, J. (2012). *Vývoj a prognóza vývoje hrozeb na území České republiky*. Bakalářská práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky.